

**АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ
МИГРАЦЫЙНЫЯ
СЮРПРЫЗЫ**

2 стар.

2-3 стар.

ДЫПКУР'ЕР

ВІЗІТ В'ЕТАМСКИХ ПАРЛАМЕНТАРЫЎ,
БЕЛАРУСКИ БАЛЬ У ВАРШАВЕ...

3 стар.

СПОРТ. НАВІНЫ. ЗДАРЭННІ

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

Іван КУЛАКОЎ — ГЕРОЙ
АМЕРЫКАНСКАГА ВЕСТЭРНА

4 стар.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА

"ЖЫЦЦЁ І ВЕРА"

5 стар.

6 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: РАСІЯ. УКРАЇНА

АСОБА Ў БЯЗМЕЖЖЫ ЧАСУ

Уладзімір ПІГУЛЕЎСКИ — ПАДЗВІЖНІК
БЕЛАРУСКАГА АДРАДЖЭННЯ

6-7 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ

ЗАКАНСЕРВАВАНЫЯ ЭМОЦЫІ РАДЗІМЫ

8 стар.

АҮТОГРАФ

АПОВЕД ПРА ВІРТУАЛЬНЫ МІНСК, ЛЮБОВ І МУЗЫКУ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

23 студзеня 2003 года, № 4 (2822)

Цана 150 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

ІНВЕСТИЦЫЙНЫЯ ПРЫЯРЫТЭТЫ

У дзяржаўнай інвестыцыйнай праграме Беларусі ў гэтым годзе ўпершыню расходы на культуру займаюць адну трэць.

Напрыклад, на ўзвядзенне новага будынка Нацыянальнай бібліятэкі пойдзе не менш як 40 мільярдаў рублёў. На рэстаўрацыйныя і аднаўленчыя работы на гісторыка-культурных аб'ектах мяркуюцца выдзеліць больш як 6 мільярдаў. У мінулым годзе на гэтыя мэты пайшло 2,5 мільярда рублёў. Сярод прыярытэтаў — Мірскі і Нясвіжскі замкі, Камянецкая вежа, гісторыка-культурныя аб'екты Полацка.

УЛАДАЛЬНІКІ СЕЛЬСКИХ СЯДЗІБ ЗАПРАШАЮЦЬ ТУРЫСТАЎ

У Беларусі больш за 150 уладальнікаў сельскіх сядзіб былі б не супраць прымаць у сябе замежных турыстаў. Столькі водгукаў на сённяшні дзень паступіла ў створанае ў лістападзе 2002 года ў нашай краіне Грамадскае аб'яднанне «Агра-і экатурызму».

Прывабным бокам сельскага турызму з'яўляецца жыццё ў гармоніі з прыродай, знаёмства з народным бытам і традыцыямі. І сярод замежных турыстаў могуць знайсці сябе і беларускія вёсцы. Цяпер у Грамадскім аб'яднанні агра-і экатурызму ствараецца база даных уладальнікаў сядзіб, згодных стаць прымаючым бокам. Як расказала член праўлення гэтай арганізацыі Дзіяна Станкевіч, далей чакаецца вялікая работа па стварэнні прававой базы, стандартызацыі гэтага віду паслуг.

ДВАНАЦАЦІГАДОВЫ ЧЭМПІЁН

ФОТА БЕЛТА

У свае 12 гадоў гамяльчанін Андрэй Толчыкаў змог ужо стаць чатырохразовым чэмпіёнам Міжнародных маладзёжных спартоўна-агульных гульняў па шашках.

МІЖРЭГІЯНАЛЬНЫ МАЛАДЗЁЖНЫ ФЕСТИВАЛЬ

Міжрэгіянальны фестываль «Новае пакаленне выбірае жыццё», прысвечаны прафі-

лактыцы ўжывання псіхаактыўных рэчываў сярод падлеткаў, адбыўся ў Мінску.

Гэты форум праводзіўся па ініцыятыве рэспубліканскай маладзёжнай грамадскай арганізацыі «Ліга добраахвотнай працы моладзі» ў рамках сумеснага праекта з Упраўленнем ААН па кантролі за наркотыкамі і прадукцыйнасцю.

Правядзенню гэтага мерапрыемства папярэднічаў шэраг рэгіянальных фестываляў, удзел у якіх прынялі больш як тысяча дзяцей і падлеткаў, што працягваюць у невялікіх гарадах і пасёлках Беларусі. На гэтых аглядах яны змаглі паспаборнічаць у конкурсах песні, танца, графікі, сачыненнях, спаборніцтвах брэйкераў, скейтбардзістаў, ролераў.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКА-КЫРГЫЗСКОЙ ДРУЖБЫ

Прэзентацыя Таварыства беларуска-кыргызскай дружбы ў Мінску прымеркавана да 10-годдзя ўстанавлення дыпламатычных адносін паміж нашымі краінамі, якое адзначалася 21 студзеня.

Як паведаміў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кыргызскай Рэспублікі ў нашай краіне Рысбек Качкееў, узначалі новае таварыства беларускі сенатар Мікалай Чаргінец. Паводле слоў дыпламата, цяпер у Кыргызстане пражывае каля пяці тысяч беларусаў. У 2003 годзе намерана правесці Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Кыргызстане. Плануецца таксама ўстанавіць у Мінску бюст Героя Саюза Савецкага Саюза Джумаша Асаналева, які ўдзельнічаў у вызваленні Беларусі ад фашыстаў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

У ВІЦЕБСКУ ПРАВІДЗІЦА «ЗАЧЫСТКА» АЧАГА ШАЛЕНСТВА

У Віцебску на тэрыторыі пасёлка Руба, які ўваходзіць у рысу горада, праводзіцца «зачыстка» ад шаленства.

Занеслі захворванне ў пасёлак бадзьяжны сабакі, якія разарвалі лісу. У выніку аналізу высветлілася, што жывёла была шалёная. Спецыялісты Цэнтра гігіены і эпідэміялогіі пачалі падворны абход насельніцтва Рубы з мэтай выяўлення жывёл, якім неабходна прышчэпка, ветэрынарная станцыя вызначае сабак і кошак, што паддаюцца ў захворванні.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

беларусь-расія

НОВЫ ЭТАП САЮЗНАГА БУДАЎНІЦТВА

20 студзеня ў Мінску прайшло пасяджэнне Вышэйшага Дзяржаўнага Савета Саюзнай дзяржавы (ВДС) з удзелам прэзідэнтаў Беларусі і Расіі.

ФОТА БЕЛТА

Напярэдадні пасяджэння ВДС, 19 студзеня, Аляксандр Лукашэнка прымаў Уладзіміра Пуціна ў загараднай рэзідэнцыі «Дразды», дзе яны правялі амаль чатырохгадзінную гутарку.

Перагаворы ў фармаце «саманасам» былі прадоўжаны раніцай 20 студзеня.

Лідэры дзвюх краін падрабязна абмеркавалі пытанні двухбаковага супрацоўніцтва і актуальныя аспекты беларуска-расійскай інтэграцыі. У ходзе праведзеных сустрэч было пацверджана, што далейшы рух наперад павінен грунтавацца на паслядоўным і поўным выкананні дасягнутых раней дамоўленасцей, перш за ўсё, Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы і Праграмы дзеянняў па рэалізацыі яго палажэнняў. Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін станоўча ацанілі вынікі ўзаемадзейнення дзвюх краін у гандлёва-эканамічнай сферы, падкрэсліўшы, што ў 2002 годзе паказчык узаемнага гандлю паміж нашымі

дзяржавамі павялічыўся і склаў каля 10 мільярдаў долараў ЗША. Беларусь займае другое месца пасля Германіі па тавараабароту з Расіяй. Гэту пазітыўную тэндэнцыю трэба захаваць, адзначылі прэзідэнты.

На разгляд удзельнікаў пасяджэння Вышэйшага Дзяржаўнага Савета было вынесена 10 пытанняў, у тым ліку аб выкананні Праграмы дзеянняў па рэалізацыі палажэнняў Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы, аб бюджэце Саюзнай дзяржавы на 2003 год, аб ходзе падрыхтоўкі праекта Канцэпцыі Канстытуцыйнага Акта Саюзнай дзяржавы. Пры гэтым Старшыня ВДС, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь падкрэсліў, што ўсе пытанні парадку дня якасна падрыхтаваны і ўзгоднены бакамі. Лідэры Беларусі і Расіі выказаліся за больш эфектыўную работу над праектам Канстытуцыйнага Акта.

— Заканчэнне на 2-й стар.

рэйтывг

ДЗЕСЯТКА МАЦНЕЙШЫХ

Нацыянальны алімпійскі камітэт Беларусі падвёў вынікі конкурсу па вызначэнні дзесяці лепшых спартсменаў рэспублікі 2002 года.

Лепшым спартсменам-2002 названы бронзавы прызёр Алімпійскіх гульняў у Солт-Лейк-Сіці фрыстайліст Аляксандр Грышын, а сярод жанчын — чатырохразовая чэмпіёнка свету веласіпедыстка Наталля Цылінская.

У дзесятку мацнейшых увайшлі таксама пераможцы і прызёры чэмпіянатаў свету, Еўропы і іншых міжнародных турніраў дзюдаіст Анатоль Ларукоў (у яго трэцяя сума балаў), велогоншыца Зінаіда Стагурская (4-я), тэнісіст Максім Мірны (5-я), гімнаст Іван Іванкоў (6-я), канькабежка Анжэла Кацюга (7-я), прадстаўніца акадэмічнага веславання Кацярына Карстэн (8-я), лёгкаатлетка Наталля Сазановіч (9-я) і боксёр Хаважа Хацыгаў (10-я).

БелТА.

настрой

Данута БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

Снежная пустэча.
Бель у вочы коле...
І адна бяроза —
Вартайніца поля.

Легкадумны вецер
Між галін смяецца,
Хоча запалоніць
Белакосай сэрца.

Хоць бярозу вабіць
Удаль начная зорка,
Стыне, не пакіне
Роднага пагорка.

ФОТА ЯЎГЕНА КАЗЮЛІ

тэндэнцыі

ШПІТАЛЬ ДЛЯ ПАЯЗДОЎ

Новы цэх па рамонту дызель-паяздоў адкрыты ў лакаматыўным дэпо Брэсцкага аддзялення Беларускай чыгункі.

У памяшканні даўжынёй 168 метраў чатыры рамонтныя паласы. Устаноўлена сучаснае абсталяванне і створаны ўсе ўмовы для эфектыўнай работы. Сістэма ацяплення цэха на газавым інфрачырвоным выпраменьванні. Магутнасці гэтага цэха дазваляць праводзіць бя-

гучы рамонт і тэхнічнае абслугоўванне дызель-паяздоў. Да гэтага моманту падобныя работы праводзіліся пад адкрытым небам.

НА ЗДЫМКУ: пачаты рамонт першага дызель-поезда.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

беларусь-расія

НОВЫ ЭТАП САЮЗНАГА БУДАЎНІЦТВА

Пачатак на 1-й стар.

З гэтай мэтай на праведзеным пасяджэнні ВДС зацверджаны новы склад беларуска-расійскай камісіі па яго падрыхтоўцы на чале з сустаршынямі – старшынёй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Вадзімам Паповым і старшынёй Дзяржаўнай Думы Федэральнага сходу Расійскай Федэрацыі Генадзем Селязнёвым. Прэзідэнт Беларусі выказаў спадзяванне, што да наступнага пасяджэння Вышэйшага Дзяржаўнага савета будзе падрыхтаваны ўзгоднены тэкст праекта гэтага асноватворнага саюзнага дакумента.

Усебакова прааналізаваўшы стан гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва Беларусі і Расіі, ВДС прыняў Дырэктыву, у якой урадам дзвюх дзяржаў даручана прыняць меры па стварэнні ўмоў для пашырэння ўзаемнага гандлю, па завяршэнні фарміравання адзінай мытнай прасторы і каардынацыі работы па забеспячэнні абароны таваравытворцаў Беларусі і Расіі ад нядабрасумленнай канкурэнцыі тавараў. Летась, на думку Аляксандра Лукашэнкі, былі зроблены важныя крокі па стварэнні роўных умоў для суб'ектаў гаспадарання Беларусі і Расіі.

У 2003 годзе ўвага будзе акцэнтавана на вырашэнні сацыяльных пытанняў (пенсійнае забеспячэнне беларускіх і расійскіх грамадзян, аказанне ім медыцынскіх паслуг і г.д.), таму што «Саюз ствараецца ў інтарэсах народаў Беларусі і Расіі», падкрэсліў Прэзідэнт. У сувязі з гэтым лідэрамі дзвюх краін зацверджана канцэпцыя сацыяльнага развіцця Саюзнай дзяржавы да 2005 года. На яе падставе будзе створаны збор законаў у Беларусі і Расіі, а таксама сумесныя кодэксы законаў Саюзнай дзяржавы. У цэлым 2003 год аб'яўлены годам грамадзян Беларусі і Расіі.

Поспех беларуска-расійскай інтэграцыі непасрэдна залежыць ад эфектыўнасці сумесных намаганняў па фарміраванні адзінай эканамічнай прасторы. Менавіта таму большая частка сустрэчы была прысвечана абмеркаванню двухбаковых гандлёва-эканамічных адносін.

Дасягнута дамоўленасць, што вясной 2003 года беларускі і расійскі бакі ўзгодняць далейшыя меры па ўвядзенні з 1 студзеня 2005 года расійскага рубля ў якасці адзінай плацежнай адзінкі на тэрыторыі дзвюх краін.

Аляксандр Лукашэнка заявіў, што з беларускага боку няма ніякіх перашкод для стварэння сумеснага прадпрыемства па транспарціроўцы расійскага газу ў Еўропу праз тэрыторыю рэспублікі. Нягледзячы на некаторае разыходжанне з устаноўленым графікам, такое прадпрыемства з'явіцца ў тэрмін – да ліпеня 2003 года.

Уладзімір Пуцін указаў на неабходнасць удасканалення парадку ўзаемадзеяння ў мытнай сферы, механізма ўзгаднення і прыняцця рашэнняў па гэтых пытаннях, адзначыўшы недапушчальнасць сітуацыі, калі расійскія мытныя органы ў аднабаковым парадку прымаюць рашэнні без паведамлення ў неабходных выпадках беларускаму боку.

Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін падкрэслілі, што на вышэйшым узроўні прыняты ўсе неабходныя рашэнні для надання дынамікі беларуска-расійскаму аб'яднанню.

На выніковай прэс-канферэнцыі Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін выказалі задавальненне вынікамі праведзеных у Мінску перагавораў, а таксама пасяджэння Вышэйшага Дзяржаўнага савета.

(Па матэрыялах прэс-службы Прэзідэнта РБ).

аспект праблемы

МІГРАЦЫЙНЫЯ СЮРПРЫЗЫ

3 1 лютага Расія ўводзіць міграцыйныя карткі. Яны будуць выдавацца на дзяржаўнай граніцы ўсім замежным грамадзянам, якія прыязджаюць у гэтую краіну.

А вось беларусам, хутчэй за ўсё, афармляць такі дакумент не спатрэбіцца. Ва ўсялякім разе, з расійскага боку на самым высокім узроўні прагучалі запэўненні, што на грамадзян Беларусі міграцыйныя карткі РФ распаўсюджвацца не будуць. Таму цяпер, як гаворыць начальнік пашпартна-візавай службы Міністэрства ўнутраных спраў Міхаіл Пецоль, ёсць патрэба ў афіцыйным пацвярджэнні гэтай вуснай заявы. Пра гэта, у прыватнасці, пойдзе гаворка ў час перамоў з расійскай дэлегацыяй, якая наведвае Мінск.

Нагадаем, што расійскія міграцыйныя карткі ўводзяцца ў адпаведнасць з законам РФ «Аб прававым стане замежных грамадзян», які ўступіў у дзеянне 1 лістапада мінулага года. Пры запэўненні гэтага дакумента іншаземцы павінны будучы ўказаць мэту наведвання краіны і паведаміць неабходныя даныя аб сваёй асобе, што, на думку расійскага ўлад, не толькі дазволіць весці ўлік прыбываючых і выбываючых гасцей, але і дапаможа расіянам змагацца з незаконнай працоўнай міграцыяй. У той жа час, як лічаць спецыялісты, увядзенне міграцыйнай карткі дапаможа вырашыць шэраг праблем за-

межных грамадзян, якія прыехалі ў Расію на працу, і абараніць іх ад эксплуатацыі несумленных работадаўцаў. Зараз па прапанове расійскага боку ў Беларусі разглядаецца пытанне аб выдачы міграцыйных картак Расійскай Федэрацыі для замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія прыязджаюць транзітам у Расію праз беларускую тэрыторыю. Мяркуючы па ўсім, беларусы ахвотна дапамогуць у гэтым пытанні суседзям.

І гэта нягледзячы на тое, што на сённяшні дзень спраў у айчынай пашпартна-візавай службы хапае. Адной з галоўных задач гэтай структуры па-ранейшаму застаецца забеспячэнне суайчыннікаў нацыянальнымі пашпартамі. Зараз на тэрыторыі краіны афіцыйна прызнаюцца тры віды пашпартаў: савецкія, узору 1993 года з гербам «Пагоні» і новыя – нацыянальныя пашпарты з дзяржаўнай сімволікай. Нядаўна Саветам Міністраў прынята рашэнне, што да 1 ліпеня 2004 года старыя пашпарты грамадзяне павінны замяніць на нацыянальныя. Дарэчы, на сённяшні дзень іх ужо маюць 78 працэнтаў беларусаў. Толькі ў мінулым годзе новыя дакументы атрымалі 1 мільён 368 ты-

сяч чалавек. Як адзначыў Міхаіл Пецоль, нядаўна МУС звярнулася да Савета Міністраў з прапановай змяніць абавязковую прапіску грамадзян на рэгістрацыю, якая павінна мець больш спрощаны парадак афармлення.

Адной з найбольш вострых праблем для спецыялістаў застаецца нелегальная міграцыя. У 2002 годзе толькі ў рамках аперацыі «Не-легал» праваахоўнымі органамі былі затрыманы 150 груп нелегалаў і 1 050 чалавек былі выдвораны за межы краіны. Трэба адзначыць, што ўся гэта работа патрабуе і немалых грошай: дэпартацыя толькі аднаго нелегала абыходзіцца дзяржаве прыкладна 500 долараў ЗША.

У той жа час супрацоўнікі пашпартна-візавай службы ідуць насустрач тым іншаземцам, якія не парушаюць законы. Толькі ў мінулым годзе імі было разгледжана каля 18 тысяч хадайніцтваў замежных грамадзян і асоб без грамадзянства аб выдачы дазволу на пастаяннае месца жыхарства ў Беларусі і больш за 8,5 тысячы іншаземцаў атрымалі дазвол на часовае знаходжанне ў нашай краіне. Увогуле працэдур рэгістрацыі толькі за апошні год прайшлі больш за 100 тысяч замежных грамадзян, якія з рознымі мэтамі наведвалі нашу краіну.

Ларыса ЛАЗАР.

з прэс-канферэнцыі

ПРЫНЯТЫ БЮДЖЭТ САЮЗНАЙ ДЗЯРЖАВЫ

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі вярнуліся з пасяджэння Парламенцкага сходу Саюзнай дзяржавы, якое адбылося ў Маскве, і адразу сустрэліся з журналістамі. Асноўнае пытанне, што было ў цэнтры ўвагі, – прыняцце бюджэту Саюзнай дзяржавы на 2003 год.

Па словах старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Вадзіма Папова, прыняцце бюджэту–2003, дзякуючы дакладнай арганізацыі, адбылося значна раней, чым летась. Яшчэ адну асаблівасць вызначыў старшыня Камісіі па міжнародных справах і сувязях з СНД Анатоль Малафееў: «Талоўная ўласцівасць прынятага дакумента – дасягненне кансенсусу з улікам інтарэсаў Расіі і Беларусі».

Сёлетняе бюджэты прадугледжвае фінансаванне 40 праграм. Павінна адбыцца абсталяванне знешняй

мяжы Саюзнай дзяржавы, а таксама мытняў. Адноўлена фінансаванне рэстаўрацыйных работ Брэсцкай крэпасці-героя. Небольшая сума (11,5 працэнта ад агульнай) выдзелена на праграму па ліквідацыі наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. На заканчэнне 2-й часткі будаўніцтва Гомельскага радыяцыйнага цэнтра плануецца выдаткаваць 279,5 мільёна расійскіх рублёў. У рамках бюджэту Саюзнай дзяржавы прадугледжана таксама ўзвядзенне Гродзенскага завода медыкаментарыяў. Асаблівая ўвага прыцягнута да

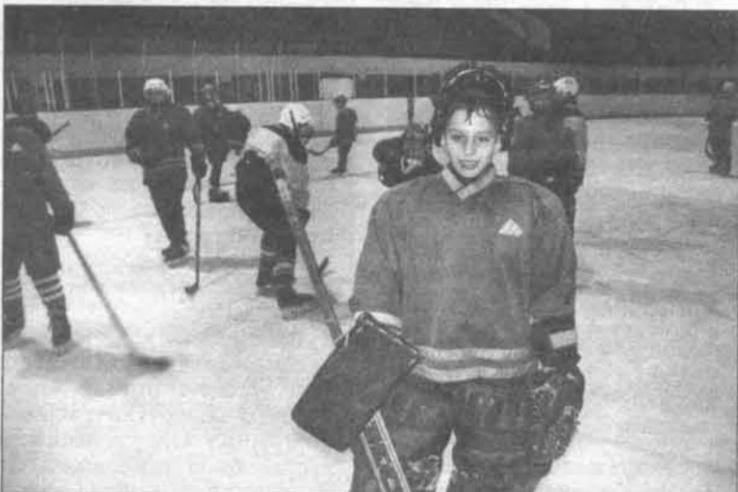
маніторынгу навакольнага асяроддзя і супрацоўніцтва ў гэтай галіне. На павелічэнне якасці сумесных метапрагнозаў, перападрыхтоўку кадраў і ўкараненне сучасных тэхналогій плануецца выкарыстаць 10 мільёнаў расійскіх рублёў.

Некаторыя рознагалосці выклікала фінансаванне правядзення фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску». Але пасля дэбатаў сума павялічылася да 24,9 мільёна расійскіх рублёў.

Бюджэт–2003, на думку беларускіх парламентарыяў, больш аб'ектыўны і рэальны, чым леташні. Што тычыцца галоўнага фінансаванага дакумента мінулага года, ён у цэлым быў выкананы на 75 працэнтаў. Беларускі бок ажыццявіў свае праграмы больш чым на 80 працэнтаў. На канчатковую рэалізацыю не хапіла толькі часу.

Алена СПАСЮК.

ракурсы

ХАКЕЙНЫ КЛАС

Размяшчэнне гомельскай СШ № 59 па суседству з Лядовым палацам садзейнічала стварэнню ў школе хакейнага класа. З пачатку навучальнага года тут займаюцца юныя хакеісты з розных гарадскіх школ. Цяпер у хлопцаў ёсць магчымасць праводзіць пад дзве трэніроўкі штодзённа. Ня-

даўна юныя хакеісты пад кіраўніцтвам трэнера Вячаслава Зверава правялі першыя сур'ёзныя выступленні на лядовым полі.

НА ЗДЫМКУ: Міша МОЦАР таксама займаецца ў хакейным класе.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

спорт

НАСТОЛЬНЫ ТЭНІС. Мужчынская каманда Беларусі зноў перамагла.

У рамках розыгрышу прызаў месцаў у супердывізіёне Еўралігі нашы спартсмены ўпершыню (пры дапамозе трэцяга нумара) перамаглі югаславаў – 3:2. Рашаючае ачко прынес Дзмітрый Чумакоў. Цяпер беларусаў чакае гасцявыя паядынак у Швецыі.

ЛЫЖНЫЯ ГОНКІ. У адрозненне ад біятланістаў, якія радуецца нас поспехамі, беларускія лыжнікі даўно не падбіраліся да мацнейшых. Але, як вядома, цёмная паласа калі-небудзь заканчваецца.

На этапе Кубка свету ў Расіі Наталля Зяцікава, якая выступае за Беларусь, стала дзевятай.

ХАКЕЙ. Маладзёжная зборная Беларусі на чэмпіянаце свету ў Канадзе заняла дзесятыя месца.

Такім чынам, беларусы пакінулі мацнейшы дывізіён маладзёжнага хакея і, хутчэй за ўсё, страцілі галоўнага трэнера: Уладзімір Мелянчук, які ўзначальваў каманду, падаў у адстаўку.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

Мінск, захарава, 28. дом дружбы

Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежжымі краінамі паспяхова садзейнічае парадненню гарадоў. Сёння 35 гарадоў нашай дзяржавы маюць 131 пабраціма ў 25-ці краінах свету: у Расіі – 37, Балгарыі – 19, Германіі – 18, Польшчы – 12, Францыі – 8, Італіі – 7, ва Украіне – 6, Вялікабрытаніі – 4, а таксама ў Японіі, Індыі, Анголе, Мексіцы, Шве, Латвіі, Галандыі, Фінляндыі, Аўстрыі, Канадзе, Славакіі, Ізраілі, ЗША, Бельгіі, Швейцарыі, Малдове.

Толькі за апошнія гады разам з Беларускай асацыяцыяй пародных гарадоў Домам дружбы праведзена 9 міжнародных сустрэч гарадоў-пабрацімаў. Гэтая праграма народнай дыпламатыі набывае ўсё больш прыхільнікаў, бо спрыяе ўсталяванню агульнаначалавчай згоды, паразуменню, пашырае нацыянальна-культурны ўплыў Беларусі ў краінах далёкага і блізкага замежжа. Да наступнай сустрэчы пародных гарадоў разам з кампазітарам Эдуардам Зарыцкім мы, сябры Дома дружбы, падрыхтавалі свой падарунак – песню, якая называецца «Горад-пабрацім». Прапануем яе чытачам газеты, якая нясе голас Радзімы на ўсе кантыненты планеты Зямля.

Сяргей ПАНІЗЬНІК.

ГОРАД-ПАБРАЦІМ

Словы С.ПАНІЗЬНІКА.

Музыка Э.ЗАРЫЦКАГА.

Мой горад-пабрацім
нясе салнічку з хлебам.
Усе мацерыкі —
адной зямлі сыны.
Ударым у званы,
прытулімся да неба.
Цяпер мы — сваякі:
ударым у званы!

З гучальнаю душой
мы ў Бога аднаверцы.
Хай нашы гарады
забудуць гром вайны.

Ударым у званы,
адкрыем брамы-сэрцы;
з кагортаю сяброў
ударым у званы!

Ключы ад гарадоў
на крылах маладосці
суседзям паднясем
і са святой сцяны
ударым у званы,
Зямлі супольнай госці;
пародненыя мы —
ударым у званы!

экалогія

ВЕРАБЕЙ – ПТУШКА ГОДА...
«Птушкай 2003-га года» назвалі беларускія арнітолагі вераб'я.

Раней гэты ганаровы тытул прысвойвалі беларускаму буслу, белай сітаўцы, івалзе. Выбар выпад на вераб'я не выпадкова: ён жыве побач з чалавекам, распаўсюджаны па ўсёй краіне, да таго ж яго без цяжкасці можа пазнаць кожны. Ёсць і яшчэ адна прычына, чаму арнітолагі звярнулі ўвагу на гэту птушку-невялічку: зусім нядаўна папуляцыя дамавога вераб'я ў Беларусі налічвала больш за 2 мільёны пар, а цяпер яго колькасць значна скарацілася. Адназначнага адказу на пытанне, чаму гэта адбылося, пакуль няма.

Наталля МІЛАСЕРДАВА, «Мінск-Навіны».

здарэнні

ЗАТРЫМАНЫ УДЗЕЛЬНІКІ ЗЛАЧЫННАЙ ГРУПОЎКІ
Супрацоўнікі беларускай міліцыі затрымалі ў Мінску дваіх удзельнікаў злачыннай расійскай групкі – так званай «уралмашайскай банды».

Як паведамілі ва ўпраўленні інфармацыі і грамадскіх сувязей МУС, аперацыя па затрыманні праведзена па запыту расійскага боку. Паводле існуючых даных, «уралмашайцы» на працягу некалькіх гадоў учынілі вялікую колькасць злачынстваў на тэрыторыі Расіі і іншых краін. Аднак, паводле звестак беларускай міліцыі, у нашай краіне за імі не лічыцца правапарушэнняў. Цяпер вырашаецца пытанне аб выдачы затрыманых расійскім праваахоўным органам.

Ігар ХАДАСЕВІЧ, БелТА.

сітуацыя

КАЛІ ЁСЦЬ ЗГОДА

Пастаянныя наведвальнікі рэстарана «МакДональдс», што на прываказальнай плошчы ў Мінску, засмучаны: ласаватца бік-макамі і мак-чыкенамі ў бліжэйшыя два гады ім давядзецца ў іншых падобных закусачных горада.

Часовае закрыццё рэстарана выклікана пачаткам будаўніцтва побач новага корпуса Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Першая рэакцыя замежнага прадпрыемства «Рэстараны МакДональдс» была негатывнай, справа дайшла нават да суда. Але канфлітуючыя бакі хутка прыйшлі да пагаднення: ўніверсітэт абавязаўся прадаставіць рэстарану памяшканне для работы менеджэраў, а той, у сваю чаргу, — адмовіцца ад патрабаванняў выгладзіць мяркуемыя страты ў выніку вымушанай бяздзейнасці. Не апошняю ролю ў паспяховым вырашэнні спрэчкі адыграла і рашэнне мінскай мэрыі, якая пацвердзіла маёмасныя правы замежнай кампаніі на ўзяты ў арэнду зямельны ўчастак, на якім і размешчаны рэстаран.

РАТУЕ «ТЭЛЕФОН ДАВЕРУ»

Каля пайсотні чалавек у суткі звяртаюцца да спецыялістаў кругласутачнай службы псіхалагічнай дапамогі «Мінскі тэлефон даверу».

Тэлефануюць мужчыны і жанчыны, старыя і падлеткі, бедныя і багатыя, хворыя і здаровыя. Але ўсіх іх аб'ядноўвае адно — тэрмінова неабходная псіхалагічная дапамога, маральная падтрымка. Часцей за ўсё тэлефон «246-11-11» набіраюць, як аказалася, жанчыны, прычым толькі днём. Ноччу звоняць мужчыны, знаходзячыся, як правіла, у поўнай адзіноце і прыняўшы перад гэтым чарку «для храбрасці».

Першая бясплатная ананімная служба псіхалагічнай дапамогі была створана ў Мінску ў 1984 годзе. Цяпер яны ёсць у кожным абласным цэнтры Беларусі. Яе арганізатары зыходзілі з таго, што колькасць жыхароў рэспублікі, якія пакутуюць ад псіхічных расстройстваў, расце і ўжо дасягнула 720 тысяч чалавек. Аднак далёка не кожны з іх можа знайсці ў сабе сілы звярнуцца па дапамогу і парады да ўрача-псіхіятра ці псіхатэрапеўта, які вядзе прыём у паліклініцы.

Тады, 18 гадоў таму, па «Мінскім тэлефоне даверу» пазванілі 2 тысячы чалавек, якія так ці інакш трапілі ў цяжкае становішча. У мінулым годзе іх было ўжо 15 тысяч.

Тацяна ХРАПІНА, «Мінск-Навіны».

навінка

ЗАРПЛАТА – ПРАЗ БАНКАМАТ

На Мазырскім нафтаперапрацоўчым заводзе работнікі могуць атрымаваць грошы па жаданні ў любы час, нават ноччу, дзякуючы ўстаноўленым у Мазыры банкаматам і пераводам прадпрыемства на гэтую форму касавага абслугоўвання.

НА ЗДЫМКУ: нядаўня выпускіца Мінскага тэхналагічнага інстытута Людміла БЕРАСНЕВА ўжо чацвёрты месяц атрымлівае зарплату ў банкамаце Мазырскага НПЗ.

дыякур'ер

БЕЛАРУСКАЯ ДЭЛЕГАЦЫЯ У ЗША

3 9 па 14 студзеня ў Вашынгтоне знаходзілася дэлегацыя Міністэрства замежных спраў Беларусі пад кіраўніцтвам намесніка міністра замежных спраў Аляксандра Міхневіча.

Мэта візиту — правядзенне ў офісе гандлёвага прадстаўніка ЗША перамоў па пытаннях паставак на амерыканскі рынак некаторых відаў тэкстыльных вырабаў і шклотканін Беларускай вытворчасці.

Адбыліся сустрэчы намесніка міністра замежных спраў Беларусі ў дзярждэпартаменце і Міністэрстве гандлю ЗША. У час сустрэч абмеркаваны перспектывы нармалізацыі і развіцця дачыненняў паміж дзвюма краінамі.

БЕЛАРУСКІ БАЛЬ У ВАРШАВЕ

У сярэдзіне студзеня ў Варшаве прайшоў Беларускі навагодні бал, у якім прыняло ўдзел больш за 300 прадстаўнікоў беларускага асяроддзя сталіцы Польшчы.

Беларускі бал быў арганізаваны Варшаўскім аддзелам Беларускага грамадска-культурнага таварыства пры падтрымцы Пасольства Беларусі ў Польшчы. У гэтым годзе пасля двухгадовага перапынку адбылося аднаўленне традыцый сумеснай сустрэчы Новага года па старому стылю беларусамі Варшавы.

У святкаванні прынялі ўдзел мазавецкі ваявода, намеснік міністра дзяржаўнай уласнасці, іншыя прадстаўнікі дзяржаўных устаноў Польшчы і супрацоўнікі дыпламатычнай місіі Беларусі ў Варшаве.

ВІЗИТ СТАРШЫНІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ В'ЕТНАМА

Па запрашэнні кіраўніцтва абедзвюх палат Нацыянальнага сходу Беларусі з афіцыйным візітам Беларусь наведваў старшыня Нацыянальнага сходу Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам Нгуен Ван Ань.

Старшыня Нацыянальнага сходу В'етнама быў прыняты Прэзідэнтам Беларусі Аляксандрам Лукашэнкам. Адбыліся сустрэчы з прэм'ер-міністрам Генадзем Навіцкім, старшыняй Савета рэспублікі Аляксандрам Вайтовічам і старшыняй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Вадзімам Паповым.

У час сустрэч і перамоў абмеркаваны пытанні двухбаковых палітычных адносін, узаемадзеяння ў рамках міжнародных арганізацый, канферэнцый Міжпарламенцкага саюза, актывізацыі супрацоўніцтва ў гандлёва-эканамічнай, навукова-тэхнічнай і іншых сферах.

Сёлета адзначаецца дзесятая гадавіна з моманту ўсталявання дыпламатычных адносін паміж дзвюма краінамі. За гэты час быў дасягнуты высокі ўзровень палітычнага дыялога, які садзейнічае рэалізацыі існуючага патэнцыялу ў гандлёва-эканамічнай, навукова-тэхнічнай, адукацыйнай і культурнай сферах.

За студзень—лістапад 2002 года тавараабарот склаў 21,1 мільёна долараў; беларускі экспарт – 16,8; імпорт – 4,3 мільёна долараў. Актыўнае салда знешняга гандлю склаў 12,5 мільёна долараў.

Цяпер з В'етнамам актыўна супрацоўнічаюць такія беларускія прадпрыемствы-экспарцёры, як

БелАЗ, Мінскі аўтамабільны завод, Мотавела, а таксама прадпрыемствы канцэрна «Белнафтахім».

НАШЫ ТРАЛЕЙБУСЫ У БЯЛГРАДзе

Ва ўрачыстай абстаноўцы на вуліцы Бялграда ўпершыню выйшлі на маршруты дзесяць беларускіх тралейбусаў. Гэта падзея стала магчымай у выніку перамогі РУП «Белкамунмаш» сумесна з кампаніяй «UNIBROS» у мінулагоднім тэндэры на пастаўку тралейбусаў для патрэб гарадской гаспадаркі югаслаўскай сталіцы.

На мерапрыемстве, прысвечаным гэтай падзеі, выступіў старшыня Выканаўчага камітэта Скупшчыны Бялграда (віцэ-мэр) Ненад Багданавіч, які адзначыў высокую якасць беларускіх машын і добрыя перспектывы супрацоўніцтва з беларускімі вытворцамі.

Беларуская дэлегацыя правяла перамовы, у ходзе якіх кіраўніцтва гарадскога транспартнага прадпрыемства Бялграда прапанавала ажыццяўляць сумесны рамонт трамвайнага парку сталіцы і правесці выпрабаванні новых мадэлей беларускіх трамвая і тралейбуса. Разам з гэтым югаслаўскаму боку было прапанавана набыць у Мінску снега- і смеццеўборачную тэхніку. Н.Багданавіч правяў зацікаўленасць да падобнай прапановы і запрасіў да ўдзелу ў будучых тэндэрах на пастаўку аўтобусаў, тралейбусаў, трамваяў і іншай тэхнікі для патрэб гарадской гаспадаркі.

ПАДАРУНКИ АД «ЭЛЕОС»

Гродзенскай вобласці перададзены гуманітарны груз, падрыхтаваны Беларускай прыватнай арганізацыяй «Элеос».

Навагоднія падарункі — адзены, цацкі і цукеркі — атрымалі выхаванцы дзіцячага дома ў Лідзе. Цэнтрам міласэрнасці «Элеос» была аказана таксама гуманітарная дапамога жаночаму манастыру Нараджэння Прасвятой Багародзіцы.

Такая гуманітарная дапамога для дзяцей і праваслаўных веруючых Гродзенскай вобласці арганізуецца штогод па ініцыятыве кіраўніка Цэнтра міласэрнасці «Элеос» Марэка Масальскага — намесніка старшыні гарадскога Савета Беларускага.

Марэк Масальскі плануе арганізаваць перадачу ў Беларусь яшчэ адной партыі гуманітарнай дапамогі ад праваслаўных веруючых Польшчы.

ВЫСТАВА У НІДЭРЛАНДАХ

У выставачнай галерэі «De Twee Ruwen», размешчанай у цэнтры Гаагі, адбылося ўрачыстае адкрыццё выставы работ членаў Саюза мастакоў Беларусі Андрэя Задорына і Руслана Вашкевіча.

Шматлікія госці высока ацанілі ўзровень карцін і выказалі спадзяванні на далейшае супрацоўніцтва ў культурнай сферы паміж Рэспублікай Беларусь і Нідэрландамі.

Выстава беларускіх мастакоў, арганізаваная пры непасрэдным удзеле беларускага пасольства ў Гаазе, прадоўжыцца да 9 лютага.

Прэс-служба МЗС.

жыццёвыя сюжэты

ГЕРОЙ АМЕРЫКАНСКАГА ВЕСТЭРНА

Мінчанін Іван Кулакоў, 22-гадовы старшыня каманды трумных машыністаў першага савецкага падводнага ядзернага ракетаносца «К-19», у ліпені 1961 года рыхтаваўся да звальнення ў запас на сваю радзіму ў Беларусь... Аднак лёс унёс свае карэктывы. Неабходна было ўтаймаваць сваімі рукамі ядзерны рэактар і такім чынам выратаваць не толькі субмарыну, але і чалавецтва ад трэцяй сусветнай вайны. Але пра магчымую катастрофу доўга нічога не было вядома... Толькі нядаўна амерыканскія кінематаграфісты стварылі фільм, у аснову сюжэта якога пакладзена аварыя на савецкім падводным ядзерным ракетаносцы «К-19». Фільм выклікаў шмат спрэчак і нараканняў. Цікава,

што думае пра гэта непасрэдна сведка тых падзей Іван КУЛАКОЎ, які служыў старшыняй каманды трумных машыністаў падводнай лодкі «К-19»?

— Асабіста я ўдзячны амерыканскім кінематаграфістам. Яны паднялі заслону сакрэтнасці і знялі фільм, дзякуючы якому ўвесь свет даведаўся пра суперсакрэтную «К-19» і мужных людзей, якія ратавалі не толькі лодку, сваё жыццё, прафесійныя гонар і годнасць, але і самае галоўнае — прадухілілі выбух ядзернага рэактара, забруджванне радыяцыйнай Заходняй Еўропы і, магчыма, новую сусветную вайну.

— Вы сапраўды лічыце, што мог адбыцца ядзерны канфлікт паміж дзвюма вышдзяржавамі?

— Мая ўплэўненасць заснавана на рэальных падзеях "халоднай вайны": Карыбскі крызіс, калі палітычная атмосфера была напружана да крайнасці, а мы з-за пашкоджання радыёперадатчыка далёкай сувязі, у аварыйнай сітуацыі не мелі магчымасці даляжыць абстаноўку ў Генштаб. Аварыйны слабы перадачык, з невялікім (каля 100 міль) радыўсам дзеяння, бесперапынна пасылаў міжнародны аварыйны сігнал, але ніхто не адгукнуўся. Адным словам, "невядомы" ядзерны выбух мог паслужыць іскрай для двух бакоў.

— Іван Пятровіч, ці вядомы вам думкі членаў вашай каманды?

— Я згодны з кіеўлянінам Уладзімірам Пагарэлавым, які лічыць, што ў кінастужцы толькі два сапраўдныя моманты. Першы, калі не разбілася бутэлька шампанскага пры спуску на ваду, і другі — як ліквідавалі аварыю ядзернага рэактара. Астатняе, трэба думаць, — "творчыя доммыслы" кінамастакоў. Асабліва эпізод арышту камандзіра, калі старшы памочнік, пагражаючы пісталетам, прапанаваў яму здацца прадстаўнікам НАТО. Дарэчы, у СССР у той час нарочні-каў нават у міліцыі не было.

Я глядзеў відэакасету, а Пагарэлава запрасілі ў Санкт-Пецярбург на прагляд фільма. Ён расказаў, што многім фільм спадабаўся, некаторыя плакалі і стаячы апладзіравалі. Асабіста мяне нічога не кранула да слёз, але мая дачка таксама плакала.

— У фільме ёсць кульмінацыйны момант, калі ў смяротны рэактарны адсек кармавікоў заходзіць капітан Барыс Карчылаў, а затым некалькі добраахвотнікаў. Усе атрымалі смяротную дозу, больш за 500 рэнтген, апаліўшы свае далоні, якія да гэтага часу не загойваюцца, уранавым агнём. Наколькі праўдзівы гэты эпізод?

— Паказаць усё так, як было ў рэальнасці, немагчыма і зусім не абавязкова, гэта ж не дакументальная стужка. Не было выключэннем і ўціхамірванне рэактара. Паказалі, што сам ка-

мандзір прымаў ўдзел у гэтым. Аднак непасрэднай ліквідацыяй аварыі было каму займацца і без камандзіра. Па штату на лодцы 104 чалавекі, тады ж, пасля папаўнення з вучэбных падраздзяленняў, у мора выйшлі 139 чалавек. Камандзір займаўся сваімі строга функцыянальнымі абавязкамі. Галоўнае ў іншым: у га-тоўнасці рэжысёраў прыслухацца да жывых удзельнікаў рэальных падзей. Для гэтага яны запрасілі нас перад пачаткам работы над фільмам. На тым абмеркаванні прысутнічаў і я. На мой погляд, дзякуючы высокай ацэнцы дзеянняў каманды, атрымаўся амаль савецкі фільм. Я гавару "амаль", бо амерыканцы не былі б амерыканцамі, калі б не пакінулі элементы вестэрна.

Што ж датычыць усіх астатніх дэталей неадпаведнасці, якія рэжысёры нам і слых, і вока, то іх можна аднесці да нашай ранейшай закрытасці і сакрэтнасці. Думаю, праўда гэтай неадпаведнасці ў тым, што большасць амерыканцаў менавіта такімі нас і ўяўляюць. Галоўнае — вестка пра нашу "К-19" разнеслася па ўсім свеце.

— Ці не былі вашы шчырыя пачуцці найвышэйшай адказнасці перад Айчынай і светам пакрыўджаны іроніяй ці насмешкай над "абаронцамі таталітарызму"?

— Вядома, прыкра, што пакінулі сцэну мітусні, неразбярыхі і п'янага матроса ў пачатку фільма. Нічога падобнага не

было. Заступішы на баявую вахту, усе працавалі, як гадзіннікавы механізм. Падводны флот заўсёды вызначаўся выключным парадкам і арганізаванасцю. Магчыма таму, што мора заўсёды прыцягвала романтикаў, дужых цела і душой.

— Іван Пятровіч, калі ўключалі клапаны сістэмы ахаладжэння рэактара сваімі рукамі, вы ратавалі не толькі лодку, а магчыма, і саму планету. А каму самі абавязаны выратаваннем, бо дозу атрымалі вялікую?

— Дзякуй за пытанне. Я абавязаны выратаваннем медрабятнікам клінікі палявой тэрапіі Ваенна-медыцынскай акадэміі горада Ленінграда — ад санітарак да прафесараў. Сардэчна ўдзячны начальніку аддзялення Рыгору Аляксееву, які зрабіў мне перасадку коснага мозгу. А самае галоўнае, не было недахопу ў донарах, нават чэргі стаялі. Колькасць лейкацытаў у крыві стала павялічвацца. Мае мучэнні падыходзілі да канца, і ўпершыню з'явілася жаданне жыць. Першае, пра што падумаў, калі адчуў надзею, — ажанюся, і сына назаву Рыгорам. Цяпер мой сын Рыгор працуе галоўным інжынерам 5-га Упраўлення цепласетак Мінска.

— Гледачам фільма складала вызначыць маштабы ракетаносца, параўнайце, калі ласка, «К-19» з «Курскам».

— Калі першая субмарына ў дыяметры была крыху больш за

9 метраў (вышыня 3-павярховага дома), а даўжыня яе 104 метры, то «Курск» у дыяметры ўжо "падрас" да 9-павярховага і падоўжыўся да 150 метраў, водазмяшчэнне адпаведна 5 000 і 15 000 тон.

— Вашым госцем на Паўночным флоце пасля аварыі быў першы касманаўт планеты. Што запомнілася ад той сустрэчы?

— Сапраўды, Юрый Гагарын пасля наведвання субмарыны сказаў такую фразу: "Лепш тры разы пабываць ў космасе, чым адзін раз спусціцца на акіянскае дно".

— Іван Пятровіч, ці былі на флоце так званыя нестатутныя ўзаемаадносіны?

— Да службы я чуў пра гэта ад тых, хто служыў у сухапутных войсках, аднак такія ненармальныя формы адносін не мелі дачынення да падводнікаў, дзе, як і ў ракетных войсках, і ў авіяцыйных і смерць залежала ад кожнага члена экіпажа. Да аварыі мы ганарыліся, што менавіта нам даверана самая сучасная і грозная зброя для абароны Айчыны. Зусім іншая справа пасля аварыі, калі сакрэтнасць у шкале каштоўнасцей ставілася намнога вышэй за чалавечае жыццё. Магілы першых шасці чалавек, якія ўтаймоўвалі рэактар і атрымалі каля 6 000 рэнтген, былі выпадкова знойдзены на Кузьмінскіх могілках ў Маскве толькі ў 1990 годзе.

— А як з урадавымі ўзнагародамі? Ці атрымалася так, як хацеў Васіль Цёркін, "няхай нават са спазненнем"?

— У першы спіс узнагароджаных трапіла вельмі мала людзей, бо ўслед ішла ўстаноўка М.Хрушчова: за аварыі ўзнагароды не ўручаюць. А па другім спісе, падпісаным Ельцыным, ордэнамі за мужнасць узнагароджваліся толькі грамадзяне Расіі. Так што па Цёркіну не выйшла.

— Гавораць, згодных лёс вядзе, а нязгодных цягне па жыцці. Я чамусьці ўплэўнены, што філасофскія пытанні існавання не маглі абмінуць вас...

— Сапраўды, я згодны з тым, што ад лёсу не ўцячэш і ў кожнага ён свой. Мой жа паднёс не толькі суровае выпрабаванне, але і падарыў шанс выжыць, займець сям'ю, закончыць службу ў кадравым складзе флоту, падарыў дзяцей і ўнукаў. І воль выпакутаваная мудрасць: людзі пераносяць пакуты так, наколькі падаюцца ім.

Мікалай ЛЯБЕДЗІК.

Р.С. Калі матэрыял быў гатовы да друку, удалося сустрэцца са старшынёй Беларускага саюза ваенных маракцаў, дэпутатам Нацыянальнага сходу Беларусі, капітанам першага рангу Уладзімірам Варошніным. Вось што ён сказаў:

— Мы ведалі, што Іван Кулакоў па нейкім прыкрым непараўменні не быў уключаны ва ўзнагародны спіс, і вырашылі гэта выправіць. Яшчэ ў 1998 годзе звярнуліся ў грамадскую арганізацыю "Пастаянны прэзідыум народных дэпутатаў СССР" (ёсць такая структура ў Расіі) з прадстаўленнем аб узнагароджванні. Такім чынам, ваеннаму маракцу аддалі належнае: Іван Пятровіч нядаўна атрымаў ордэн Чырвонай Зоркі.

Я ведаў былога камандзіра падводнай лодкі «К-19». Добра памятаю, як ён расказаў пра

Івана Кулакова. Калі Іван трэці раз пайшоў у смертаносны адсек, камандзір спыніў яго, але Кулакоў сказаў: "Мне ўжо ўсё роўна, а маладыя няхай жывуць".

Думаю, што кіраўніцтва і нашай краіны палчыць сваім абавязкам адзначыць дзяржаўнай узнагародай подзвіг Івана Кулакова.

Дарэчы, з пятроўскіх часоў адна трэць асабістага складу расійскага, а потым і савецкага флоту камплектавалася беларусамі, а сама Беларусь заўсёды шэфствавала над флотам. Флот — згустак усяго лепшага, чым валодаюць дзяржавы ў сферы навукі і высокіх тэхналогій. На флоце дарэчы рысы беларускага нацыянальнага характару — працавітасць, вынослівасць, дысцыплінаванасць і здольнасць асвойваць складаную ваенную тэхніку.

захавай традыцыю

ДЗЯКУЙ ВАМ, СТУДЭНТЫ

Як толькі набліжаюцца Каляды, я, нібы дзіця, з нецярпеннем чакаю калядоўшчыкаў, а рязам і ўсе мае дамачадцы.

І калядоўшчыкі штогод наведваюць да нас. Памятаю першы іх нечаканы прыход: маладыя хлопцы і дзяўчаты. Кожны ў сваёй ролі. Тут і цыганок з намалёванымі вусамі і завушніцай у вуху, і козачка-прыгажуня з адмысловымі рожкамі, зухаваты гарманіст і дударык-вяселун, гарэзнік з бубнам-бразготкай. Перадусім — калядоўная зорка. Гучаць вясёлыя беларускія песні. Ад хвалявання ў мяне перахапіла ў горле, на вачах — слёзы. Падалося мне, мо гэта сніцца далёкае вясковое дзяцінства?

— Хто ж вас прыслаў? — пытаюся. — Ці не Таварыства беларускай мовы, а мо клуб "Спадчына"?

— Ды не, — кажуць, — мы самі сабраліся. Мы студэнты пераходнага ўніверсітэта імя Максіма Танка. Музычна-педагагічнага факультэта.

"Добры вечар у хату..." — спявае гурт, а потым — тэатралізаванае прадстаўленне з козачкай, якая, як заўсёды, прытамлілася. І каб яе ўзбадэрыць, трэба адарыць. Каб слухаліся ногі, трэба пакласці на рогі па два пірагі. Гучыць песня "Шчасца, здароўя вам жадаем..." А потым полька-вяселуха. Ну як

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКА

тут не патанцаваць з выбрыклай козкай! Добрыя словы на развітанне, і зноў песня "Бывайце здаровы, жывіце багата..."

Заўважаю, з кожным годам у гурце з'яўляюцца новыя і новыя ўдзельнікі. Натуральна з'ява: у некаторых закончылася вучоба. Але як добра, што не перарываецца пачатая калісьці традыцыя. У гэтым годзе ролю козачкі выконваў хлопец. Была "Козачка" і дударык пажаніліся, у іх двое дзетак, таму іх і не было. На жаль, не змог бліжэй з пазнаёміцца. Але зараз не памятаю: Віктар Барташэвіч — першы курс навучання, Віталь Вішкewіч — пяты курс, Аляксей Літвінаў — трэці курс, Кірыл Лысенка — другі курс, Міхась Рудзько — першы курс.

Дзякуй, дарагія дзеткі, за тое, што падтрымліваеце старадаўнюю беларускую традыцыю ды паважаеце нашу родную культуру.

Мікола ЛАВІЦКІ.

г.Мінск.

З КАЛЯДНАГА ПАСЛАНИЯ МІТРАПАЛІТА МІНСКАГА І СЛУЦКАГА ФІЛАРЭТА, ПАТРЫАРШАГА ЭКЗАРХА УСЯЕ БЕЛАРУСІ

Узлюбленыя архіпастыры, пастыры, манахі і ўсе верныя дзеці Беларускай Праваслаўнай Царквы!

“Я абвешчаю вам радасць вялікую, якая будзе ўсяму народу: нарадзіўся вам сёння ў горадзе Давідавым Збавіцель, Які ёсць Хрыстос Гасподзь” (Лк. 2: 10-11).

Словы Ангела Гасподняга, абвешчаныя ў ноч Нараджэння Хрыстовага пастухам у Віфлеемскім полі, вядомыя сёння кожнаму хрысціянину.

Сцігласць нараджэння Хрыстовага не збянтэжыла ні пастухоў, ні прамудрых вешчаноў, якія трохі пазней прыйшлі з розных краін, каб пакланіцца Цару цароў і Уладару ўладароў. Агульная вера простых людзей і царственных асобаў аб'яднала іх у даверы да Бога і ў пакланенні Сыну Божаму, пра нараджэнне Якога яны даведаліся зусім рознымі спосабам.

Не знешні бляск, а ўнутраная збавіцельная сутнасць падзеі нараджэння Хрыстовага прывяла і адных, і другіх у чыну Нараджэння да Віфлеемскіх яслаў. Пастухі і вешчаны паказалі сабою бачны прыклад таго, пра што гаварыў пазней Хрыстос Збавіцель: *“Не прыйдзе Царства Божае прыкметна, і не скажыце: вось яно тут ці: вось там. Бо вось Царства Божае ўнутры вас” (Лк. 17: 20-21).*

Як не хапае сучаснаму свету ўсведамлення гэтай Евангельскай ісціны! Як часта ўнутраная работа над сабой падмяняецца фарысейскім выкананнем адных толькі знешніх правіл, часцей за ўсё досыць дургардных ці нават блізкіх да забабонаў! Падзеі двух гадоў новага тысячагоддзя з усёй відавочнасцю пацвярджаюць: святкаванне бязлікага і бязыменнага “міленіума” не прынесла апраўдання ніводнаму са шматлікіх спадзяванняў чалавечтва, захопленняга бяздумнай весласцю.

Войны і стыхійныя бедствы, катаст-

рофы і тэрарыстычныя акты не паспяваюць адно за адным. Хрысціяне ва ўсім свеце з трывогаю задаюць пытанне, няўжо род чалавечы настолькі сляпы, што ўжо не можа зразумець прычыны таго, што адбываецца, і не здольны з глыбіні сардэчнай усклікнуць услед за апосталам Пятром: *“Госпаді! да каго нам ісці? Ты маеш словы жыцця вечнага; і мы ўверавалі і пазнали, што Ты Хрыстос, Сын Бога Жывога” (Ін. 6: 68-69).*

Вяртаючыся да падзей больш як двухтысячагадовай даўнасці, мы знаходзім дзіўнае сведчанне пра сувязь часоў і народаў у агульным леталісе Бога прамыслы аб родзе чалавечым. На шляху з Іерусаліма ў Віфлеем царственныя вешчаны зрабілі прыстанак у пячоры, якая была ў пустыні паміж двума гэтымі гарадамі. Больш як праз пяць стагоддзяў з гэтай самай пячоры пачалося заснаванне абіццелі прападобнага Феадосія Вялікага, пачынальніка супольна-населенніцкіх манастыроў. Яшчэ праз шэсць стагоддзяў у гэтым манастыры была пахавана прападобная маці нашая Ефрасіна, ігумена Палацкая.

І дагэтуль месца пахавання святой аякункі Беларусі няспынна ўшаноўваецца насельнікамі Свята-Феадосіевага манастыра. Гэты факт асабліва важны і значны для нас таму, што мінулы год быў прысвечаны 900-годдзю прападобнай Ефрасіны. У гэтым самым годзе споўнілася 1010 гадоў з дня заснавання ў Палацку першай епіскапскай кафедры і пачатку кананічнага ўсталявання Святога Праваслаўя на беларускіх землях. Цяжка пераацаніць значнасць гэтай падзеі для гісторыі нашай Царквы, бо менавіта тады святло Евангельскай ісціны ва ўсёй паўнаце сваёй заззяла над Белай Руссю.

Не менш багатым на значныя даты абяцае быць і год цяперашні. Напэўна, самай значнай з іх будзе 210-годдзе з часу заснавання Мінскай епіскапскай ка-

федры. Агульнавядома, што ўтварэнне Мінскай епархіі палажыла пачатак адраджэнню Святой Царквы ў беларускіх землях на цвёрдай кананічнай аснове.

І ці не таму Гасподзь мілуе нашу зямлю, што, нягледзячы на намаганні ворага роду чалавечага, наш народ здолеў не страціць у час усеагульнага раз'яднання і азлаблення тую цэпльную веру, якая вырастае яго ва ўсе часы шматпакутнай беларускай гісторыі? Ці не таму, што мы ўсе яшчэ памятаем, да Каго нам ісці і ў Каго шукаць словы жыцця вечнага?

Наш хрысціянскі абавязак заключаецца ў тым, каб словам і справай, станам думак і ладам жыцця сведчыць пра тую мэту чалавечага існавання, пра якую гаворыць Святая Біблія: *“Узлюбі Госпада Бога твайго ўсім сэрцам тваім, і ўсёй душою тваёю, і ўсім разуменнем тваім, і ўсёй сілай тваёю” і “ўзлюбі бліжняга твайго, як самога сябе” (Мк. 12: 30-31).*

У нас ёсць дзе і ў каго навучыцца гэтаму. Нашы малітвы павінны быць звернуты да мноства новапраслаўленых сучаснаўнікаў нашых, якія спадобіліся стаць заступнікамі за нас перад Прастолам Усявышняга. Яны дапамогуць і нам стаць *“суграмдзяцамі святым і сваімі Богам” (Эф. 2: 19).*

Няхай жа будзе праца наша не бясплоднаю, і спадзяванні нашы — не безнадзейнымі, бо перад нашымі духоўнымі і цялеснымі вачыма стаяць вялікія святыя з плёнам іх працы на ніве Хрыстовай. Будзем жа і мы браць з іх прыклад, каб нам з чыстым сумленнем даць адказ Справядліваму Судзі і за наш жыццёвы шлях, і за плён нашых учынкаў і думак, спраў і дзеянняў.

У радасныя дні Нараджэння Хрыстовага яшчэ раз вітаю ўсіх вас, а таксама нашых сучаснаўнікаў, якія жывуць у дыяспары, і ўсіх, хто носіць імя хрысціян і робіць справы згодна з Евангеллем Сына Божага.

КІРМАШ-ВЫСТАВА Ў “ЭКСПАФОРУМЕ”

Напярэдадні праваслаўнага Нараджэння Хрыстова Беларускай Экзархат і прадрпрыемства “Экспафорум” упершыню правялі выставу-кірмаш “Праваслаўнае Хрыстова Нараджэнне”, якая стала вынікам шматгадовага супрацоўніцтва царквы і свецкіх устаноў. Арганізатары называюць крыніцай сваёго натхнення фотавыставу “Беларусь праваслаўная”, якая экспанавалася па ўсёй Беларусі.

Выставу-кірмаш, што працягвалася 4 дні, адкрыў і благаславіў Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі.

У час выставы прайшлі лекцыі і семінары, майстар-класы, якія мелі мэту пашырыць веды пра царкву і людзей, якія ёй служаць. Гледачам была прадастаўлена інфармацыя пра шматлікія прыходы, манастыры, а таксама навучальныя ўстановы Беларусі, Расіі, Украіны. Можна было ўбачыць і набыць вырабы не толькі сталічных цэркваў, але і іконы, царкоўныя рэчы, кнігі, прэсу, што выдаюцца па ўсёй Беларусі і за яе межамі.

Асобна быў вылучаны Дом міласэрнасці, адкрыты ў Мінску вясной мінулага года. Тут ёсць сацыяльная сталовая, добра абсталяваныя кабінеты для сацыяльнай і медыцынскай рэабілітацыі дзяцей-інвалідаў і старых. Пры Доме міласэрнасці працуе таксама маладзёжны цэнтр, нядзельная школа для дзяцей і дарослых, літаратурная студыя інвалідаў-калясачнікаў, дамавая царква.

На выставе былі прадстаўлены вырабы іканапіснай і швейнай майстэрняў. У апошняй працуе 6 жанчын, якія шыюць рызы, іншае адзенне для служыцеляў царквы. Акрамя паўсядзённага дэманстраваліся і эксклюзіўныя экзэмпляры з дарагой тканіны з выкарыстаннем ручной вышыўкі для асабліва ўрачыстых царкоўных святаў.

Сярод экспанатаў, паказаных замежнымі гасцямі выставы, асабліва цікавае выклікалі вырабы Юліі Грыдневай з Харкава, магістра і аспіранткі Харкаўскай дзяржаўнай акадэміі дызайна і мастацтваў. Маладая, прыгожая і вельмі натхнёная жанчына адраджае іконаграфічныя традыцыі царкоўнай вышыўкі. І не

толькі піша дысертацыю на вышэйгаданую тэму, але і стварае унікальныя вырабы царкоўнага ўбрання. На выставе было паказана верхняе ўбранне прастола, што з'яўляецца адным з сімвалаў Хрыста ў царкве. Гэтая праца з'яўляецца адраджэннем кананічнай тэхнікі XII-XV стагоддзяў. У рабоце выкарыстана аўтарская тэхніка, аплікацыя габеленам, вышыўкай, тканінай. Яна цяпер з'яўляецца ўласнасцю храма Успення Божай Маці, які знаходзіцца пад Харкавам. Для стварэння яе мастачцы спатрэбілася 2 гады. На гэты конт Ю.Грыднева кажа: “Так шмат часу трэба, па-першае, з-за карпатлівасці працы, а па-другое, з-за імкнення выканаць усе царкоўныя каноны. Канон — гэта парадак, і ён не абмяжоўвае, калі яго добра ведаеш, а наадварот, дорыць прыемную свабоду. Тое, што ствараецца на працягу гадоў, служыць людзям стагоддзямі. Таму я не шкадую часу. Адно толькі засмучае: за сваё жыццё я фізічна паспею зрабіць няшмат”.

Алена СПАСЮК.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Госця з Харкава Юлія ГРЫДНЕВА.

“БЕЛАРУСКІ ПРАВАСЛАЎНЫ КАЛЯНДАР”

Дзесятлетняя гады мінулага стагоддзя адзначаны ў Беларусі вялікімі зрухамі ў сацыяльна-палітычным і царкоўна-рэлігійным жыцці.

У 1992 годзе Беларускай Праваслаўная Царква ўрачыста святкуе сваё 1000-годдзе і рыхтуецца сустраць з усім хрысціянскім светам 2000-годдзе Нараджэння Хрыста. На хвалі гэтых падзей пры Свята-Пётра-Паўлаўскім саборы Мінска ўтвараецца Беларускае праваслаўнае брацтва святых Віленскіх мучанікаў. Адна з яго мэт — духоўная асвета. З самага пачатку намаганнямі братчыкаў выдаецца рэлігійная літаратура, пераважна беларускамоўная.

Штогод выпускаецца літаратура шырокай тэматыкі. У цяперашнім каталогу брацтва выданні — царкоўныя календары, часопіс “Праваслаўе”, кнігі і нарысы па гісторыі рэлігіі, статыстычныя даведнікі аб цэрквах, прыходах і манастырах Беларусі, мапаграфія “Беларуская мова і Царква”, зборнікі духоўнай пазіі, паўнаколерныя буклеты, серыі брашур, малітваў і іншае.

Актыўны ўдзел прымаюць братчыкі ў рабоце Беларускай Біблейскай Камісіі па перакладзе на беларускую мову Святога Пісання. Выйшлі з друку “Святое Евангелле паводле Матфея” і “Святое Евангелле паводле Марка”. Падрыхтавана да выдання “Святое Евангелле паводле Лукі”. Неўзабаве пад адной вокладкай выйдзе сцэлянае Чатырохевангелле, а затым і ўвесь Новы Запавет.

Для выдавецкага аддзела брацтва добрым завяршэннем 2002 года быў дзесяты выпуск “Беларускага Праваслаўнага календара”.

Першы календар з'явіўся ўслед юбілеям Беларускай Праваслаўнай Царквы:

1000-годдзя першай Епіскапскай кафедры на Беларусі і 200-годдзя ўтварэння Мінскай і епархіі. Выданне ставіць мэту ўмацавання веры Хрыстовай і тысячагадовай традыцыі народа ладзіць сваё жыццё паводле царкоўнага літургічнага часалічэння. Календарная серыя знаёміць вернікаў з праваслаўнымі святынямі зямлі беларускай, вызначальнымі падзеямі і паўсядзённым царкоўным жыццём, бо спраўднае духоўнае аднаўленне чалавека адбываецца праз падзвіг веры, праз рэальны царкоўны вопыт.

У асноўнай богаслужэбнай частцы календара традыцыйна змяшчаюцца звесткі, што датычаць штодзённага богаслужэння. У гэтым раздзеле чытач знойдзе інфармацыю пра дні памяці святых, у тым ліку беларускіх, дні шанавання цудадзейных ікон, Евангельскія чытанні, заўвагі ды ўказанні царкоўнага Статута адносна правядзення богаслужэнняў у пэўныя дні, даты святаў і пастоў, Пасхалію на некалькі гадоў, дні асаблівага памінавання спачылых ды іншыя звесткі. Першыя чатыры выпускі календара (1994—1997 гг.) змяшчалі ў гэтым раздзеле яшчэ і апісанні царкоўных святаў: гісторыю ўзнікнення, тлумачэнне сэнсу, традыцыі правядзення,

У выпуску 1998 года былі надрукаваны кароткія жыццёпісы падзвіжнікаў веры Хрыстовай з праваслаўных святаў. З 1999 года ў календары друкуюцца трапары і кандакі дванадцятым святкам ды святым угоднікам нашай зямлі на беларускай мове.

Ёсць у календары за 2003 год раздзелы “Звод іменнаў святых”, “Святых зямлі беларускай”, “Рэлігійныя дзеянні XX стагоддзя”. У гісторычных раздзелах календара прысутнічаюць тэмы “Беларуская Праваслаўная Царква напярэдадні 2000-годдзя Нараджэння Хрыстовага” і “Беларуская Праваслаўная Царква ў пачатку III тысячагоддзя”.

З 1999 года змяшчаюцца пераклады з царкоўнаславянскай мовы на беларускую — літургіі святых іаана Златавуста, богаслужэння вячэрні, ранішніх і вячэрніх малітваў. Пераклады зроблены кандыдатам багаслоўя, протаіерэем Сяргіем Гардуном. Яны адпавядаюць царкоўнай традыцыі, сучасным умовам царкоўнага жыцця, прызначаны для тых, хто імкнецца больш глыбока зразумець праваслаўнае богаслужэнне, жадае маліцца на блізкай сэрцу і душы роднай мове.

Вялікай заступніцай хрысціян заўжды была і застаецца Божая Маці. У апошні (дзевяты) выпуск “Беларускага Праваслаўнага календара” на 2003 год упершыню ўключаны цудатворныя іконы Божай Маці, што найбольш шануюцца ў Беларусі.

***

Мэтай “Беларускага Праваслаўнага календара” было нязменна: “Лучыць беларускую нацыянальную традыцыйную своеасаблівае і дабрадзатную ды жыццятворную праўду Праваслаўнай веры”. Так гаварылася ў прадмове да першага “Беларускага Праваслаўнага календара” на 1994 год. І гэта застаецца надзённым. Укладальнікі натхняюцца жаданнем — спрыяць духоўнаму аднаўленню чалавека праз штодзённы царкоўны вопыт.

Лянід КАЧАНКА.

Фрагмент работы Ю.ГРЫДНЕВАЙ.

адгукніцця!

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

Прывітанне, паважаны "Толас Радзімы"!

Звяртаюцца да вас з просьбай дапамагчы знайсці блізкіх у Бразіліі сёстры Галіна Мікалаеўна Макаравіч і Раіса Мікалаеўна Круцько, дзявочае прозвішча Зуй. Нарадзіліся ў вёсцы Шчэрэбавічы Баранавіцкага раёна Брэсцкай вобласці.

Нашы родныя ў 1937 годзе паехалі ў Бразілію, штат Парана. Да выезду яны пражывалі ў вёсцы Ліпа Нясвіжскага раёна Мінскай вобласці.

Да 1963 года мы падтрымлівалі сувязь з родным дзядзькам нашай маці. Яе дзявочае прозвішча Мікша Ганна Дзянісаўна, 1922 года нараджэння. Пакуль маці была жывая, перапіска вялася, потым абарвалася. Гэта амаль адзіныя родныя з боку маці, таму мы хацелі б аднавіць перапіску з імі. Прозвішча дзядулі Мікша Антон Міхайлавіч. Ён нарадзіўся прыкладна ў 1887 годзе. Яго жонку звалі Соф'я Мікша. У нас захаваўся толькі ранейшы адрас дзядулі: Janpnia do sul c/p 72. Raiana Bresil. Гэта 14 кіламетраў ад горада Мандагвары. Самога дзядулі, магчыма, ужо даўно няма ў жывых, але мы хацелі б адшукаць каго-небудзь з яго дзяцей. З пісем ведаем, што іх было 9: Надзея — старэйшая, Мікалай, Пётр, Марыя — па мужу Гомес, Міша, Вера — па мужу Матаза, Вольга, Вячаслаў, Вальдамір.

Зараней удзячныя вам.

Наш адрас: 225320, Рэспубліка Беларусь, г.Баранавічы, Брэсцкая вобласць, вул.Наканечнікава, 34, кв.35. Круцько Раіса Мікалаеўна.

зваротная сувязь

РАСІЯ. КАМЧАТКА

Віншваем супрацоўнікаў рэдакцыі з Новым, 2003 годам!

Жадаем новых творчых поспехаў.

Дзякуем за цікавыя артыкулы, у тым ліку пра нас — камчацкіх беларусаў. Мы проста "глытаем" усё надрукаванае ў вашай газеце.

9 снежня 2002 года ў горадзе Петрапаўлаўска-Камчацкім у Абласным тэатры драмы і камедыі пачаўся фестываль нацыянальных культур "У сям'і адзінай", старшыня аргкамітэта — наша зямлячка — мастацкі кіраўнік уп-

раўлення народнай творчасці Людміла Пахомава. Канцэрт, прысвечаны адкрыццю, так добра падрыхтавалі, што многія гледачы плакалі, пачуўшы родную мову і песні. Так рэагуюць нашы землякі, якія рэдка выязджаюць на спрадвечную Радзіму. Ваша газета з'яўляецца глытком паветра з роднай Беларусі.

Дзякуй вам.

Віктар ГАЎРЫЛАЎ,

каардынатар Камчацкага абласнога беларускага зямляцтва.

весткі з суполак

УКРАЇНА. ЛЬВОВА

Беларусы Львова пастаянна падтрымліваюць сувязь са сваёй роднай Беларуссю і не забываюць тых, хто праслаўляе нашу Радзіму.

Летась святкавалі 120-годдзе двух беларускіх тытанаў — Янкі Купалы і Якуба Коласа. Присутнічалі прадстаўнікі іншых нацыянальных меншасцей: яўрэі, малдаване, рускія, грэкі. Прадстаўнік гарадскога Савета ветэранаў, заслужаная артыстка Украіны Вольга Жураўлёва, Віталій Мігельскі з супольнага пісьменнікаў вобласці выступалі і віншавалі нас, беларусаў, з юбілеямі нашых вялікіх Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Свята згуртавала ўсіх у адзіную сям'ю. Было вельмі весела і ўрачыста, выконваліся беларускія, рускія і ўкраінскія песні, чыталі вершы Янкі Купалы і Якуба Коласа. А пазт нашай абшчыны Зося Саракалетава (з Магілёўскай вобласці) прачытала вершы пра Т.Шаўчэнку і свае ўласныя пра Беларусь.

Хочацца раскажаць пра нашых цудоўных артыстаў хору: Уладзіміра Кіфа, Вольгу Луцай, Зою Саракалетава, Васіля Лысюка, Людмілу Краўчук, Алу Кузіну, Людмілу Рэўтовіч, Афанасія Торапа, Таццяну Лабанаву, Людмілу Дзмітрышыну і іншых. Усяго ў хоры 22 чалавекі. Узначальнае калектыўнае мастацкае кіраўніцтва Ірына Глябок. Цікава, да хору прыцягнула і тое, што артысты былі апрануты ў нацыянальнае беларускае адзенне. (Дзякуй за гэта Мінску, Камітэту па справах рэлігіі і нацыянальнасцей РБ). Гучалі песні "Чаму ж мне не пець", "Вы шуміце, бярозгі", "Бывайце здаровы", "Беларусь мая" і іншыя.

Цікавы быў сход, звязаны з юбілеем Якуба Коласа, які адбыўся 1 снежня 2002 года. Па нашым запрашэнні прыехала ўнучка Коласа Марыя Міцкевіч — выкладчык матэматыкі. Гарадскія ўлады прадставілі нам залу Львоўскай філармоніі, якую запоўнілі нашы землякі і запрашаныя. У прэзідыуме, акрамя Марыі Міхайлаўны, былі прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі Львова, уладыка праваслаўнай царквы Аўгустын (беларус Адам

Маркевіч), стараста абшчыны Сяргей Кулікоў, член праўлення Лідзія Клімюк.

Выступала ўнучка паэта на беларускай мове. Присутныя затаішы дыханне слухалі цікавы расказ маладой жанчыны пра Якуба Коласа. Потым Марыю Міцкевіч вітаў мясцовы пазт Васіль Дзмітрэнка, які напісаў верш да яе прыезду.

Марыя Міхайлаўна адказала на шматлікія пытанні сваіх землякоў і падарыла нашай абшчыне кніжку Якуба Коласа "Новая зямля". Тут жа высветлілася, што сябра абшчыны Леакадзія Кучук з Мінска вучылася разам з бацькам Марыі Міхайлаўны і добра ведала яе бабулю. Адбылася душэўная размова. Усе присутныя выказвалі Марыі — унучцы вялікага беларускага пісьменніка найлепшыя пажаданні і дзякавалі за прыезд і цікавае выступленне.

Завяршылася сустрэча канцэртнай нашай мастацкай самадзейнасці з удзелам украінскіх артыстаў. Засталіся цудоўныя ўражанні. Мы ўдзячныя старасце абшчыны за выдатна арганізаваную незабыўную сустрэчу.

Дарагая рэдакцыя, ад імя абшчыны віншую рэдкалегію і супрацоўнікаў "Толасу Радзімы" з Новым, 2003 годам. Жадаю ўсім творчых поспехаў у працы, добрага настрою, здароўя і асабістага шчасця.

А таксама віншую землякоў, бацькоў, сяброў і знаёмых у Мінску, Брэсцкай вобласці і на Гомельшчыне.

Дзякуй, што да юбілейнай даты Якуба Коласа выслалі нам у два разы больш газет.

Паведамляю, што нашай абшчыне выдзелілі офіс у СШ № 27 г.Львова. Мы адрамантавалі яго, праўда, пакуль не запоўнілі неабходным абсталяваннем.

Члены абшчыны хочуць даведацца, як вырашаецца пытанне аб дваітным грамадзянстве. Гэта вельмі важна, асабліва для старэйшага пакалення.

З павагай

Валянцін СТРЫБУК,
маёр у адстаўцы,
уряджэнец Гомельшчыны.

асоба ў бязмежжы часу

УЛАДЗІМІР ПІГУЛЕЎСКІ

Уладзімір Пігулеўскі (1889-1958) — грамадска-палітычны і культурны дзеяч, педагог, літаратар.

Нарадзіўся Пігулеўскі ў Гродне ў сям'і калежскага сакратара. У хуткім часе бацькі перабраліся ў Мінск. Там жа Уладзімір атрымаў сярэдняю адукацыю — у 1907 годзе скончыў Мінскую мужчынскую класічную гімназію. У час вучобы ў ёй далучыўся да рэвалюцыйнага гуртка, прымаў удзел у вулічных дэманстрацыях.

У 1908 годзе Уладзімір Пігулеўскі прыязджае ў Пецярбург і паступае ва ўніверсітэт на гісторыка-філалагічны факультэт. Відаць, тут у спрыяльнай атмасферы і былі закладзены асновы для яго нацыянальна-адраджэнскай дзейнасці, што прыпала на 20-30-я гады.

Вучобу ва ўніверсітэце студэнт Пігулеўскі сумяшчаў з працай у "Прадамеце" — вялізнам сіндыкаце, які аб'ядноўваў да 90 працэнтаў металургічных заводаў Расіі.

Па заканчэнні ўніверсітэта Уладзімір Пігулеўскі ўладкаваўся на вайсковую службу. Яго ваенная кар'ера расцягнулася на пяць гадоў (1912-1917). У паслужным спісе, што захоўваецца ў асабістым архіве У.Пігулеўскага ў аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я.Коласа НАН Беларусі, адлюстраваны ўсе этапы гэтай службы: ад кананіра да штабс-капітана (апошняе званне было прысвоена 25 жніўня 1917 года).

У час першай сусветнай вайны ў баях з Германіяй за мужнасць і гераізм Пігулеўскі ўзнагароджаны ордэнамі Святой Ганны IV ступені і Святога Станіслава II і III ступеняў.

Таленавіты, смелы, неардынаны чалавек, У.Пігулеўскі, магчыма, стаў бы ваенным лётчыкам. Захавалася хадаўніцтва ваеннага лётчыка штабс-капітана Канукова перад начальнікам авіяцыйнай школы аб залічэнні У.Пігулеўскага ў гэту ўстанову. У дакуменце дадзена высокая адзнака яго чалавечым і прафесійным якасцям. Вось некаторыя вытрымкі з хадаўніцтва: "Паручнік Пігулеўскі... праявіў сябе як у баявых адносінах, так і ў паўсядзённым жыцці з найлепшага боку. Бязмежная адвага, знаходлівасць, уменне прыстасоўвацца да ўсялякіх умоў палёту з'яўляюцца характэрнымі рысамі яго характару як афіцэра-назіральніка (у чэрвені 1917 года У.Пігулеўскі прызначаны назіральнікам у 30-ты авіяцыйны атрад. — М.Л.). Дэтальнае знаёмства з усімі галінамі авіяцыйнай справы, у прыватнасці, грунтоўнае веданне матароў і радыётэлеграфу даюць падставу лічыць, што ў якасці лётчыка ён будзе ўяўляць ішчэ большую каштоўнасць для справы авіяцыі..."

Гасцінная латышская зямля... На ёй здаўна добра ўжываліся людзі розных нацыянальнасцей і веравызнанняў. І для многіх нашых землякоў яна стала другім домам, цёплым і ўтульным. Тут яны пазналі радасць жыцця і барацьбы, тут раскрыліся іх творчы і чалавечы патэнцыял, адбылося станаўленне асобы. Але прытым засталіся яны беларусамі, здалелі захаваць сваю самабытнасць. У гэтым краі праявілі сябе людзі таленавітыя, неабыхавыя да лёсу нацыі, самаахварныя і апантанія ідэяй на-

Але лёс вырашыў інакш. З біяграфіі У.Пігулеўскага, складзенай яго жонкай Вольгай Пігулеўскай, мы даведваемся, што пасля вайны ён некаторы час быў у польскай турме, потым цяжка хварэў, нават знаходзіўся ў перадсмяротным стане, перабіваўся выпадковымі заробкамі. З іншых крыніц вядома, што Уладзімір Пігулеўскі ў гэты час далучыўся да беларускага нацыянальна-вызваленчага руху, займаў адказныя пасады пры кіраўніцтве БНР, напрыклад, быў служачым для спецыяльных даручэнняў пры Міністэрстве замежных спраў, удзельнічаў у рабоце Беларускай нацыянальна-палітычнай канферэнцыі ў Рызе... Жыў у Мінску, Вільні, Коўне.

У 1922 годзе па запрашэнні тагачаснага дырэктара Дзвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі І.Краскоўскага Пігулеўскі прыязджае ў Латвію. Ён яшчэ не ведае, што з той пары назаўсёды звяжа свой лёс з гэтым цудоўным краем, яго жыхарамі, гісторыяй, культурай. Шмат плёну прынясе яго праца і ў справе нацыянальна-культурнага адраджэння тутэйшых беларусаў, і ў справе ўсталявання добрасуседскіх, сяброўскіх адносін паміж беларускім і латышскім народамі. Менавіта тут зробіць ён і свой апошні крок, знойдзе вечны спакой.

А пакуль малады, інтэлігентны, энергічны Уладзімір Пігулеўскі (узрост Хрыста!) з ахвотаю бярэцца за педагогічную справу. Спачатку працуе выкладчыкам у Дзвінскай гімназіі, а вясной 1924 года выязджае ў Люцын, каб заняць пасаду дырэктара мясцовай гімназіі замест неабгрунтавана звольненага Кастуся Езавітава. Паралельна вядзе актыўную асветніцкую працу сярод беларускага насельніцтва, удзельнічае ў складанні падручнікаў, якіх так не хапала беларускім школам.

У гэты ж час адбылося знаёмства з Янам Райнісам. Пазней, у артыкуле "Памяці Я.Райніса", Пігулеўскі так ахарактарызуе свае ўражанні ад першай сустрэчы з вялікім паэтам і чалавекам: "Я вяртаю памятаю першае ўражанне, атрыманае мною ад яго высокай стромай фігуры — з бэльмі валасамі, якія асвятлялі яго высокі чысты лоб, з прамыянымі яснымі вачыма, нервовым ускідваннем галавы — уражанне духоўнай сілы і энергіі і, разам з тым, мяккай цёпльнай і чуласці. І ў словах яго не было крыклівых выразаў, патэтычных сказаў, у іх гучаў голас сэрца, якое зазірнула ў чужую душу. А каб зазірнуць так, зусім блізка, як быццам

гэта была яго ўласная душа для гэтага мала толькі мастацкага таленту, для гэтага патрэбна вялікае, добрае, поўнае жывога кахання сэрца". Гэта знаёмства, а потым і супрацоўніцтва мела вялікае значэнне ў далейшай дзейнасці У.Пігулеўскага, у тым ліку і ў справе ўмацавання сяброўскіх сувязей паміж беларусамі і латышамі.

У бытнасць дырэктарам Люцынскай беларускай гімназіі ён у 1924 годзе перакладае на беларускую мову п'есу латышскага драматурга Р.Блаўманіса "Блудны сын" і сіламі вучняў ажыццяўляе яе пастаноўку.

Інтэнсіўная асветніцкая праца сярод беларускага насельніцтва выклікала абуджэнне нацыянальнай самасвядомасці, а гэта, у сваю чаргу, прыводзіла да нядобрычлівых адносін з боку некаторых суполак, а таксама рэакцыйных колаў латвійскага ўрада, якія не ўспрымалі беларусаў самастойнай нацыяй. Пачаўся планамерны наступ супраць беларускай меншасці і, у першую чаргу, супраць беларускіх культурна-асветных дзеячаў. Для гэтага прымяняліся самыя разнастайныя сродкі: даносы, падлогі, правакацыі... Праціўнікам беларускасці трэба было скампраметаваць беларускі культурна-адраджэнскі рух. У гэтых умовах узнікла і так званая "Беларуская справа", якая скончылася ў 1925 годзе судовым працэсам над беларускімі настаўнікамі, абвінавачанымі ў зносінах з Савецкай Беларуссю і намеры далучыць да яе частку Латвіі (Латгалію). Яму папярэднічалі шматлікія незаконныя вобыскі, арышты вядомых дзеячаў-адраджэнцаў, допыты сведак. Арыштавалі і Уладзіміра Пігулеўскага.

Віну падсудных не даказалі. Нягледзячы на гэта, некаторых дзеячаў выслали за межы Латвіі, а частку беларускіх школ, у тым ліку Люцынскую беларускую гімназію, закрылі.

Уладзіміра Пігулеўскага апраўдалі, але пазбавілі права займацца педагогічнай дзейнасцю. Ён пераехаў у Рыгу, уладкаваўся ў Транзітны кааператыўны банк, але не адышоў ад культурна-асветніцкай працы. На з'ездзе прадстаўнікоў беларускіх арганізацый у Латвіі, што адбыўся ў чэрвені 1926 года, кандыдатура У.Пігулеўскага была вылучана на пасаду кіраўніка Беларускага аддзела пры Міністэрстве асветы Латвіі і ў хуткім часе зацверджана ўрадам. У якасці кіраўніка гэтага аддзела ён шчыра адпрацаваў сем гадоў (1927-1934), зрабіўшы шмат каштоўнага ў справе беларускага культурнага адраджэння.

У гэты час У.Пігулеўскі вядомы і як палітычны дзеяч. Ён становіцца членам сацыял-дэмакратычнай партыі і па яе спісе праходзіць у Сейм ад Латгаліі.

З усталяваннем у Латвіі аўтарытарнага рэжыму Ульяніса былі перакрэслены амаль усе дэмакратычныя здабыткі, назапашаныя папярэднім урадам. Пачаўся перыяд рэпрэсій. Асабліва жорстка гэта адбылася на становішчы нацыянальных меншасцей і, у першую чаргу, беларусаў. У спешным парадку закрываліся нацыянальныя школы, газеты. Уладзіміра Пігулеўскага спачатку звольнілі з працы (з 1934 па 1940 год ён беспрацоўны), а потым арыштавалі і сас-

лалі ў Ліпейскай лагер (1935). Пасля вяртання адтуль яшчэ два тыдні правёў у Рыжскай турме за абразу, нанесеную ў час допыту начальніку вышуковай паліцыі. На волі Пігулеўскі актыўна ўключыўся ў падпольную працу. На яго кватэры адбываліся нелегальныя сходкі.

У 1940 годзе Уладзіміра Васільевіча запрашаюць працаваць у Міністэрства асветы на пасаду кіраўніка аддзела. У гэты ж час ён спрабуе сябе ў журналістыцы, часта піша перадавіцы для рускамоўных газет.

На пачатку Вялікай Айчыннай вайны Уладзімір Пігулеўскі выехаў у Латгалію для эвакуацыі дзяцей з піянерскіх лагераў. Сам выбіраўся з апошнім грузавіком. Спачатку працаваў у Саратаўскай вобласці дырэктарам сярэдняй школы, інспектарам РАНА, потым па выкліку міністэрства ў 1942 годзе пераехаў у Менгеры (Татарстан) і там працаваў з латышскімі дзецьмі. Пазней, пасля вяртання, пра гэты перыяд ён раскажа ў цікавым нарысе, што ўвайшоў у калектыўны

Упершыню імя Уладзіміра Пігулеўскага з'яўляецца на старонках заходнебеларускага друку ў канцы 1923 года. Пад псеўданімам Гуль ён выступіў з цыклам палемічных заметак пад назваў "Пісьмы з Латвіі" адносна жыцця латышскіх беларусаў. Ужо па гэтым можна было меркаваць пра публіцыстычныя здольнасці літаратара.

Літаратурная спадчына У.Пігулеўскага цікавая і разнастайная: гэта і ўласныя спробы ў прозе, пазіі, драматургіі. Ён аўтар такіх п'ес, як "Хамуты", "У трамваі", "Вечар пад Каляды", "Гідра" і іншых, напісаных пераважна для мастацкай самадзейнасці. Сам Уладзімір Васільевіч доволі крытычна ставіўся да сябе як да літаратара. У лісце да І.Краскоўскага за 1951 год ён пісаў: "У літаратурнай працы ўсё мае гора ў тым, што я, як стары літаратурны крытык, без усялякіх скідак гляджу на сябе — маладога празаіка. Добрая проза патрабуе шмат "практыкавання". Тэмы, сюжэты ёсць добрыя. А вось як след "аформіць" іх яшчэ пакуль што не ўмею. Мова бедная. Так што пакуль буду "вучыцца" на перакладах мастацкай літаратуры, нават калі яны і не будуць друкавацца". Тым не менш, яго нарысы, літа-

тонкая, працаёмкая і адказная, бо перакладчык выступае ў своеасаблівай ролі сувязнога паміж аўтарам і чытачом, на мову якога перакладзены твор. Ад таленту і майстэрства перакладчыка, яго ўмення перадаць усе асаблівасці адценні, уласцівыя менавіта гэтаму пісьменніку, у значнай ступені залежыць, як будзе ўспрыняты той ці іншы твор, яго папулярнасць у чытача.

Што да перакладаў У.Пігулеўскім твораў латышскіх пісьменнікаў на беларускую мову і з беларускай на латышскую, то пра гэта з часам пэўна будзе напісана асобнае даследаванне, але тое, што ён быў майстрам у гэтай справе, несумненна.

З моманту прыезду ў Латвію і на працягу ўсяго жыцця У.Пігулеўскі з'яўляўся своеасаблівым каардынатарам культурных сувязей паміж латышамі і беларусамі. Яшчэ ў 1926 годзе разам з Янам Райнісам ён удзельнічаў у акадэмічнай канферэнцыі па рэформе беларускага правапісу, праведзенай Інбелкультам, і потым да самай сваёй канчыны быў беларуска-латышскім культурпрадам, прапагандыстам культурных каштоўнасцей двух народаў. Яго таленавітыя пераклады дазволілі народам-суседзям бліжэй пазнаць адзін аднаго. Так, у 1949 годзе ў перакладзе У.Пігулеўскага на сцэне Латвійскага мастацкага тэатра імя Я.Райніса была ажыццёўлена пастаноўка камедыі Я.Купалы "Паўлінка", а беларускія чытачы з дапамогаю Пігулеўскага пазнаемліліся з творамі Я.Райніса, А.Упіта, В.Лацыса, Г.Саксэ, І.Муйжнека і многіх іншых латышскіх пісьменнікаў.

У.Пігулеўскі быў асабіста знаёмы з вядомымі беларускімі літаратарамі і дзеячамі культуры, з некаторымі вёў дзелавую і сяброўскую перапіску. Сярод яго карэспандэнтаў — Р.Шырма, М.Танк, П.Броўка, У.Краўчанка, М.Калачынскі і іншыя.

У 1957 годзе Уладзіміра Пігулеўскага па рэкамендацыі Максіма Танка прымаюць у Саюз беларускіх пісьменнікаў, а ў 1959-м за вялікія заслугі ў галіне мастацкага перакладу і ў прапагандзе беларускай культуры ўзнагароджваюць Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР. На жаль, ужо пасмяротна.

Уладзіміра Пігулеўскага не стала цёплым чэрвеньскім днём 1958 года. Ён так і не дайшоў да свайго 70-гадовага юбілею, не скончыў шмат чаго з задуманага. Раптоўная смерць напаткала яго на беразе ракі каля лодкі, на якой ён толькі што вярнуўся з рыбалкі. Гэта здарылася на вачах яго ўкраінскіх сяброў, якія прыехалі і з якімі ён так і не здолеў прывітацца.

Па народных уяўленнях, падобная смерць лічыцца "лёгкай" і ўласцівая праведнікам, добрым, светлым людзям.

Марына ЛІС.

НА ЗДЫМКУ: першы выпуск вучняў Вайвадскай беларускай школы. У.ПІГУЛЕЎСКІ ў першым радзе другі справа.

зваротная сувязь

Шаноўная рэдакцыя газеты "Голас "Радзімы"!

Вельмі просім надрукаваць нашу падзяку за дапамогу дзецьмі, якіх у нашай сям'і дзесяць. Вопратку нам і іншым людзям ад імя беларусаў, што жывуць у Амерыцы, перадае Мікалай Котаў. Нам вельмі вялікая падтрымка.

БЕЛАРУСКА-АМЕРЫКАНСКАМУ ЦЭНТРУ г.САЎТ-РЫВЕР, ЗША
Удзячныя дарагім землякам,

усім добрым людзям, што падтрымліваюць мнагадзетныя сем'і на Бацькаўшчыне і асабіста Стасі Сумскіх, Сцяпану Міровічу (Нью-Йорк), Жоржу Наумчыку, Надзі і Янку Запруднікам.

З НОВЫМ ГОДАМІ! З КАЛЯДАМІ!
Дай Бог усім моцнага здароўя, радасці і шчасця.
Сяргей ШАВЕЛЬ, Яўгенія ШАВЕЛЬ ад імя ўсёй сям'і.
г.Заслаўе.

памяць

У ГОНАР ЛЕГЕНДАРНАЙ ІРМЫ

На доме № 23, што на мінскай вуліцы Карла Маркса, дзе да Кастрычніцкай рэвалюцыі размяшчалася Марыінская гімназія, па рашэнні гарадской мэрыі ў памяць першай заслужанай артысткі Беларусі Ірмы Яўнзем устаноўлена мемарыяльная дошка.

У Мінск Ірма Яўнзем пераехала разам з бацькамі з Латвіі. Адсюль у 1916 годзе Ірма накіравалася на вучобу ў Петраградскую кансерваторыю. Яе педагогамі былі таленавітыя кампазітары Аляксандр Глазуноў і Мікалай Чарэпкін, а таксама вялікі рускі тэнор Іван Яршоў. У ваенныя гады Ірма разам з вядомымі петраградскімі артыстамі выязджала з канцэр-

тамі на фронт. У 20-я ажыццывіла шмат этнаграфічных і гасцёрных паездак па бяскрайняй краіне. Латышка з Беларусі асвойвала вакальныя стылі розных народаў і знайшла залатую сярэдзіну паміж векавымі традыцыямі народнай песні і традыцыямі выканання камернай музыкі.

Таццяна ЧОРНАЯ, "Мінск-Навіны".

дайджэст

АХВЯРЫ НЬЮ-ЙОРКСКАЙ ТРАГЕДЫ... САБАКІ

САБАКІ, ЯКІЯ РАТАВАЛІ ЛЮДЗЕЙ У ЧАС ТЭРАКТАЎ 11 ВЕРАСНЯ, ГІНУЦЬ АД РАКА Нямечкія аўчаркі і ратвейлеры, лабрадоры і даберманы, рэтрыверы, якія суправаджалі выратавальнікаў на руінах веж-близняў, гінуць ад жорсткіх невылечных хвароб, піша La Repubblica, пераклад артыкула якой публікуе Inopressa.ru.

Раніцай 11 верасня каля 300 сабак былі разам з паліцэйскімі, пажарнымі, выратавальнікамі двух небаскробаў. Сервус, бельгійская аўчарка, якая працавала на руінах восем гадзін, атрымала інфаркт. Урачы рэаніміравалі яе разам з параненым пажарным. Сані Бой, даберман, знайшоў аднаго з нямногіх, хто застаўся ў жывых. Брутус, нямечкая аўчарка, абпаліла сабе лапы на гарачай металічнай платформе, калі ішла на пах чалавека.

Гэтыя і іншыя сабакі памерлі ад рака дыхальных шляхоў. Эпідэміёлагі мяркуюць, што хваробы ўзніклі з-за таго, што сабакі ўдыхалі пыл і таксічныя газы — прадукты гарэння. Вучоныя прыступілі да вывучэння феномену, каб папярэдзіць маг-

чымае развіццё падобных захворванняў і ў людзей, якія працавалі з гэтымі сабакамі на руінах веж-близняў.

Праз 14 месяцаў пасля падзей 11 верасня загінулі шэсць жыўёл. Такіх выпадкаў, магчыма, намнога больш, таму што, акрамя службовых сабак, на руінах працавалі і дзесяткі хатніх, якіх выратавальнікі і пажарныя бралі з сабою, каб яны дапамагалі сваім гаспадарам здымаць стрэс і стомленасць.

Доктар Сінція Ота з Пенсільванскага ўніверсітэта збіраецца сачыць за лёсам усіх сабак, якія дапамагалі шукаць і ратаваць людзей у Нью-Йорку, бо, вывучаючы іх хваробы, можна выратаваць жыцці многіх людзей.

"Русский голос" (ЗША).

майстар-клас

УРОК РЫЧМАНДА БАЧЫА

Усебеларуская фітнэс-канвенцыя адбылася ў Мінску. У ёй прынялі ўдзел каля 300 чалавек.

У праграме мерапрыемства — конкурс "Лепшы інструктар у Беларусі па аэробіцы", а таксама практычныя заняткі па сучасных накірунках аздараўленчай аэробікі для дзяцей-падлеткаў, людзей старэйшага ўзросту. Да правядзення практычных заняткаў прыцягнуты вядучыя спецыялісты нашай краіны, Расіі, Украіны і краін далёкага замежжа.

Майстар-клас праводзіць лепшы інструктар Скандынавіі, вядучы шведскага тэлешоу "Душа і цела" Рычманд БАЧЫА.

што пакуль буду "вучыцца" на перакладах мастацкай літаратуры, нават калі яны і не будуць друкавацца". Тым не менш, яго нарысы, літа-

Глыбокапаважаны Грамадзянін!

Наведамленьнем ад 1 верасня 1926 г. за № 2000 Інстытут Беларускае Культуры меў гонар запраеціць Вас на АКАДЭМІЧНУЮ КОНФЭРЭНЦЫЮ ў справе беларускага правапісу і азбукі.

Гэтым давадам ад Вашага ведама, што азначаная КОНФЭРЭНЦЫЯ адбудзецца ў Менску 14 лістапада (ноябра) 1926 г. і згодна меркаванням Прэзідыума Інстытуту Беларускае Культуры працягнуцца каля 7-мі дзён.

Дзеючы таго, што пашарная справа звычайна адбывае шмат часу, радзім Вам выспраціць пашааце варэажа. Візу у СССР і назад маюце атрымаць у Овавожкім прадастаўніцтве ў Рызе.

Дзеючы прышму ўдзельніку КОНФЭРЭНЦЫІ, абавязна печанья іх кватэра і ўтрыманьнем, Інстытут Беларускае Культуры абмяў спецыяльнаму Камісію, праэстаўнікі якой сустрэнуць Вас на станцыі Менск, у выпадку калі Вы прыедзеце. Выдадзі Вашай падарожа на КОНФЭРЭНЦЫЮ і назад Інбелкульт мае гонар уаць на сябе.

Будзьце ласкавы, — наведамаце нас аб сваім рамоньні, на магчымасці, загадае і ў дзень Вашага внозду дайце адпаведную тэлеграму на адрасу: Менск Інбелкульт.

Старшыня Інстытуту Беларускае Культуры

Навуковец Сакрэтар

В. Уладзіміраў

зборнік "На шляхах да перамогі" (на латышскай мове) і прыхільна адзначаны крытыкай.

Вярнуўшыся ў 1945 годзе з эвакуацыі, У.Пігулеўскі працягвае педагогічную дзейнасць у Рыжскім маракходным вучылішчы, а з 1946 года выкладае курс рускай мовы ў Педагагічным інстытуце. Працу пераважна з латышскімі групамі. Акрамя таго займаецца метадычнымі распрацоўкамі па сваім прадмеце, удзельнічае ў складанні і рэдагаванні падручніка па рускай мове для латышскіх школ, чытае лекцыі ў педвучылішчы, Інстытуце павышэння кваліфікацыі настаўнікаў, Настаўніцкім інстытуце, у Доме народнай творчасці, выступае з дакладамі перад самай шырокай аўдыторыяй.

Адукаваны, інтэлігентны Уладзімір Васільевіч заўсёды выклікаў сімпатыю ў сваіх слухачоў. Ён валодаў нейкім магнетызмам, быў здольны прыцягваць да сябе самыя розныя колы людзей. Сярод яго сяброў былі і ўжо сталыя рабеснікі, і яшчэ зусім юныя студэнты, але ўсе адчувалі сябе побач з гэтым прыезным, добрабычлівым чалавекам цікава і ўтульна. Нягледзячы на свой 60-гадовы ўзрост, у душы Пігулеўскі заставаўся ўзніслым і вясёлым юнаком. І нічога, што цісне сэрца і ўрачы раяць спакой. Хіба ж можна ўсе-гды на месцы, калі на вечарыне так гучыць полька ці мазурка? Адчуванне радасці жыцця дамінавала ў гэтым чалавеку, нягледзячы ні на якія цяжкасці і выпрабаванні.

Выхад на пенсію ў 1950 годзе разам з пэўнымі матэрыяльнымі стратамі меў і некаторае пазітыўнае значэнне для У.Пігулеўскага: вызваляўся час для больш грунтоўнай літаратурнай працы, якая вабіла яго на працягу многіх гадоў і да якой ён меў, безумоўна, прырэдную схільнасць.

ратурна-тэатральныя крытычныя артыкулы да сённяшняга часу не страцілі цікавасці і актуальнасці. Досыць прыгадаць публікацыі, прысвечаныя Коласу, Купалу, Райнісу, беларускаму тэатру.

Але талент Уладзіміра Пігулеўскага ў большай меры раскрыўся ў галіне мастацкага перакладу. Добрае веданне замежных моў (французскай, латышскай, чэшскай, польскай, украінскай) і несумненны пісьменніцкі дар дазволілі яму наблізіцца самому і наблізіць усіх нас да высокага мастацтва як нашых блізкіх суседзяў, так і сусветнай класікі.

Мастацкі пераклад — справа

падрабязнасці

Яна ПАПЛАЎСКАЯ:
“МЯНЕ ”АДКРЫЛІ”
Ў МІНСКУ”

Многія на Беларусі бачылі цудоўны фільм Леаніда Нячаева “Пра Чырвоную Шапачку. Працяг старой казкі”. Калісьці і я з задавальненнем назірала за вясёлай кемлівай дзяўчынкай, якая ўмела так усміхацца, вырашаць свае і чужыя праблемы, што выклікала захваленне. А сёння мая дачка спявае песні з фільма. І мне гэта падабаецца. Гэтая

стужка – класіка дзіцячага кіно. Яна не толькі добрая, дорыць надзею на чуд, але і якасна зробленая, як і ўсе фільмы Леаніда Нячаева.

Пра ўсё гэта я падумала, калі ўбачыла на фестывалі “Лістапад” выканаў-

цу ролі Чырвонай Шапачкі Яну Паплаўскую. Цяпер ёй 35, тады не было і дзевяці. У яе сям’я, дзе трое мужчын. Старэйшаму сыну — 17, малодшаму — 5 гадоў. Пра Яну Паплаўскую можна сказаць, што яна ўсё паспела. У дзяцінстве хацела стаць нейрахірургам, але ўпартасць і характар спатрэбіліся для іншага. Фільмы з’яўляліся ў яе жыцці адзін за адным: “Пра Чырвоную Шапачку” (1977), “Суета сует” (1978), “Прыміце тэлеграму ў доўг” (1979) (здымак унізе). На фота вы бачыце Яну Паплаўскую ў час здымак гэтага фільма, на якіх апынуўся наш фотакарэспандэнт Яўген Казлоў. Леанід Нячаеў здымаў гэты эпізод пад Мінскам.

Маці Яны працавала ў Тэатры на Таганцы (Масква). Юрый Любімаў, кіраўнік тэатра, заўважыў юны талент, і ў дзесяцігадовым узросце Яна сыграла ў спектаклі пра вайну “Скрыжаванне”. А праз год атрымала Дзяржпрэмію СССР за ролю Чырвонай Шапачкі. Пазней Яна скончыла Шчукінскае тэатральнае вучылішча, працавала ў драмтэатры. У кіно сыграла 20 ролей. Сёння яна гаворыць, што заўсёды будзе ўдзячная Мінску, бо менавіта тут яе “адкрылі”. І зоркай савецкага кіно Яна стала менавіта дзякуючы здымакам у Леаніда Нячаева.

Цяпер Яна змяніла прафесію — працуе вядучай на тэлебачанні. І ёй гэта падабаецца, хоць вучыцца прыйшлося многаму: “Вядучаму не трэба нікога іграць, ён павінен быць самім сабою. Вядучы — і назіральнік, і ўдзельнік, у яго павінна быць асабістая думка”. Здымацца ў кіно сёння Яну не запрашаюць. На гэты конт яна кажа: “Ну каго можа сыграць, да прыкладу, знакаміты журналіст Нязораў? Толькі самога сябе. Так і мне паступова перасталі прапаноўваць ролі, бо ўспрымаюць як чалавека іншай прафесіі. Я рада, што змагла знайсці сабе іншую цікавую справу. Але кіно заўсёды са мной”.

Алена СПАСЮК.

ФОТА ЯЎГЕНА КАЗЛОЎ

слухай сваё

ЗАКАНСЕРВАВАННЫЯ
ЭМОЦЫІ РАДЗІМЫ

Сяржук Трухановіч “Нараджэнне таямніцы”, Мін., 2003, БМАgroup

Год толькі пачынаецца, а ўжо на музычным рынку Беларусі з’явіўся свежаныкі прадукт, датаваны 2003 годам. Гэта сольны альбом лідэр-гітарыста славутай “Крамы” Сяржука Трухановіча. І гэта прыкметная падзея для кожнага сур’эзнага меламана, бо творчай актыўнасцю сваёй Сяржук прымушае слухача пільна сачыць за самай разнастайнай музычнай прэсай: то ён у вольны ад “Крамы” час папрацуе з “Палацам”, то зоймецца новым праектам “Джала”, то вольна да сольніка дакаціцца... А гэта ж і рытм-энд-блюз, і фольк-мадэрн, і поп-рок, а тут яшчэ і ф’южн. Якая разнастайная асоба!

Але не толькі адметнасць асобы аўтара вылучае гэты альбом. Ён стаў акрамя таго і рэдкім прыкладам трывалай нацыянальнай свядомасці музыканта, выяўленай без лішніх слоў.

Так, “Нараджэнне таямніцы” — чыста інструментальная музыка, але нацыянальнае кантэкст у ёй выяўляецца трапна і выразна, што сведчыць і пра духоўна сталую асобу гэтага тэхнічнага, дасканалы майстра гітары.

І справа не толькі ў тым, што ў сімвалічным трэку “Купальская” Сяржук выкарыстаў кранальную дзіцячую мелодыю спеву сваёй дачушкі Ксюшы. Беларускі кантэкст у яго не абмяжоўваецца банальнымі сярмяжна-этычнымі латкамі, а працінае творы наскрозь з глыбіняй сваёй душы. Ён чытаецца і ў вострадынамічным трэку “Дайце газу!”, прысвечаным славутаму сябру Сяржука, гітарысту Віктару Смольскаму, які калісьці іграў у беларускай “Мроі”, а цяпер стала працуе ў знакамітым нямецкім гурце “Rage”, ёсць ён і ў віртуозна закручанай п’есе “Мінск — Мадрыд”.

Характэрна, што гэты беларускі кантэкст не замыкаецца ў чужыніскіх стэрэатыпах сялянскага быту, а лёгка выходзіць то на глыбокі гістарычны паралель, то на агульнаеўрапей-

скія абшары. “Ілюзіі агітыміста”, “Пакінуты горад”, “За аблокам”, “Тлоўня”, “Асуджаны да жыцця” — усё гэта характэрныя тэмы філасофска-эмацыянальных разважанняў віртуознага рок-гітарыста.

Зрэшты, нягледзячы на стыльвую ўніверсальнасць, аднаму яму было б цяжка здзейсніць гэты праект, бо Сяржук не прэтэндуе на ролю мультыінструменталіста. Але побач з ім над яго музыкай працавалі не менш знакамітыя асобы: бас-гітарыст джазавага гурта “Яблычная гарбата” Ігар Сацэвіч, адтуль жа і бубнар Аляксандр Салега, клавішнік легендарнай “Рублёвай зоны” Уладзімір Гаўрыленка, басіст “Крамы” Юрась Фядзюк. Чароўныя гукі дуды і акарыны запісаны ў адным з трэкаў Кастусём Трамбіцкім. Дасканалы майстар гуказапісу Генадзь Сыравакш (студыя “X-Noise Factory”) дэталёва закарэвалі эмоцыі кожнага з іх і бездакорна зв’ялі ў завершаны прадукт. Прадзюсераваць выданне С.Трухановічу дапамагаў Ігар Леванок, але канчатковая крэатура праекта істотна залежала ад Віталія Супрановіча (“БМАgroup”). І гэта ўжо дыск з салідным каталогавым нумарам CD-BMA-015 за тры гады працы на гэтай ніве.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

аўтаграф

ДОЖДЖ НЕ ЗМЫВАЕ СЛЯДЫ...

АПОВЕД ПРА ВІРТУАЛЬНЫ МІНСК, ЛЮБОЎ І МУЗЫКУ

Ідэя прыйшла да Паўла Кустановіча стварыць сайт у Інтэрнэце і адкрыць інфармацыйную старонку пра творчасць свайго брата мастака Дзмітрыя Кустановіча ў верасні 2000 года. З таго часу штотымся сотні чытачоў і адначасова наведвальнікаў галерэі з розных краін свету знамяцца з навінамі сайта, вядуць перапіску з аўтарамі.

Надаўна распачаліся перамовы з адной знакамітай парыжскай фірмай, якая шукае таленты праз Інтэрнэт па ўсім свеце, накіонт правядзення выстаў жывапісных работ Дзмітрыя Кустановіча ў Францыі. Як сцвярджае Павел, паказ карцін брата ў Парыжы — справа бліжэйшай будучыні.

Пакуль у Беларусі падобных сайтаў усяго некалькі. З цягам часу, лічыць Павел Кустановіч, іх стане нашмат больш. Ім з братам пашанцавала, што адбыўся такі пленны альянс “лірыка” і “фізіка” — Павел мае тэхнічную адукацыю і знаёмы з камп’ютэрным праграмаваннем, а Дзмітрый малюе карціны. Гэта ж вельмі цікава і зручна, калі можна даведацца пра мастака, яго творчасць, планы, увайсці ў творчую майстэрню, пазнаёміцца з жывапіснымі работамі. На сёння ў Інтэрнэце прадстаўлены каля 60 твораў Дзмітрыя, апошнія працы, у прыватнасці, серыя “Тарадскія мелодыі”, якая дэ-

манстравалася ў мінскім Музеі Максіма Багдановіча.

Са старонка сайта www.art-modern.com

можна даведацца, што Дзмітрый Кустановіч па адукацыі настаўнік музыкі. Але захваленне жывапісам, якое суправаджае яго з маленства, узяло верх. “Я маляваў увесь час, — прызнаецца ён. — Я маляваў таму, што хацелася гэта рабіць, мая рука малявала. А прафесійна я ніколі гэтым не займаўся. Чамусьці атмосфера жыцця мастакоў, вучоба ў спецыяльнай навучальнай установе мяне ніколі не вабілі. Гэта ўсё здавалася мне нейкім маркотным, нецкавым. Я рыхтаваўся быць музыкантам, хацеў паступаць у кансерваторыю, аднак у мяне не атрымалася. Пайшоў у армію, працаваў нейкі час не па набытай спецыяльнасці. А потым раптоўна пачаў шмат маляваць. Унутраная свабода, якая адкрылася ўва мне, прымушала рукі перадаваць праз алей тое, што хацела выказаць сэрца. Я

спейнік

ЭХ, СЕНА ДУХМЯНАЕ

Словы С.ВАЛОДЗЬКІ

Музыка А.РУДЗЬ

Я да радні прыеду летам
І спаць на сене папрашу.
Адныя думкі ўжо аб гэтым
Мне леаць зёлкамі душы.

Прыпеў:

Ой, сена, сена,
Сена духмянае, —
Водар такі, аж займае дых,
Што зноў чакана
І нечакана мне
Вецер данёс праз вёрсты-гады.

Калісь было мне так прыемна
На сене спаць, бо сам касіў,

Сушыў і часам гэта сена
З балота ў рэзніях насіў.

Прыпеў.

Няхай сабе я не Ясенін,
Скажу па шчырасці, аднак,
Што сама лепш было на сене
З дзяўчынай мілай да відна.

Прыпеў.

Таму пакуль на свеце гэтым
Лячу, як зёлкамі, душы —
Што да радні прыеду летам
І спаць на сене папрашу.

Прыпеў.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 48

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.

1. Сповідзь.
4. Спіс.
11. Гартаванне.
12. Аб-ноўка.
14. Ява.
15. Маўчанне.
16. Гальштук.
18. Сцюжа.
21. Паводзіны.
24. Селядзец.
26. Соўна.
28. Шавец.
30. Вёўка.
31. Натоп.
33. Тытуць.
35. Колер.
37. Пасада.
39. Адносінны.
40. Чутка.
41. Дараванне.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 2. Варо-

- жасць.
3. Загана.
5. Праца.
6. Спагадлівасць.
7. Кмен.
8. Чаравік.
9. Трызненне.
10. Дакладнасць.
13. Кош.
17. Тузін.
19. Амлет.
20. Тыдзень.
22. Пляцоўка.
23. Здэк.
25. Захоп.
27. Адчуванне.
29. Шыба.
31. Нарада.
32. Паліва.
34. Чытач.
36. Лета.
37. Пыха.
38. Апек.

стаўніка музыкі, які прадстаўляе сябе ў Інтэрнэце, ставяцца прафесіяналь? На думку мастацтвазнаўцы Ларысы Бортнік, у Дзмітрыя Кустановіча тонкі музычны жывапіс. Няважна, што яго няма ў прафесійным жывапісным мастацтве, музыка дапамагае яму. Таму што музыкант — таксама мастак.

Ларыса Бортнік пазнаёмілася з Дзмітрыем у 1996 годзе. Ён прыйшоў у некалькі галерэю, якую яна стварыла, і запытаўся, ці можна тут зрабіць выставу. Мастацтвазнаўца адказала: калі ласка, але, перадусім, давайце паглядзім вашы работы. Паглядзела. Работы былі маленькія, сімпатычныя, выкананыя ў тэхніцы “грызайлі”. Пераважна на іх былі адлюстраваны дажджлівыя вуліцы Мінска. Гэта былі мініяцюры — невялікія і вельмі своеасаблівыя. Зрабілі тады выставу, і з той пары мастак пайшоў, пачаў развівацца, змяняцца. З’явіліся ў яго нацюрморты і пейзажы не толькі гарадскія, але і лірычныя.

З таго часу Дзмітрый пабываў у Германіі і Партугаліі, правёў некалькі замежных выстаў. Апошнім часам яго мастацкі пошук зрабіўся больш імпрэсіяністычным і ў некаторай ступені фантазіяльным. Яго працы ахвотна набываюць замежныя аматары мастацтва.

Дзмітрый Кустановіч — мастак творца з сучасным мысленнем. Ён у пошуку.

Наталля БОГУШ.

“Голас Радзімы”

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ “Голас Радзімы”
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://goias.promedia.by>

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голаса Радзімы”, могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падлісны Індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 108 экз. Заказ 1482. Падпісана да друку 21. 1. 2003 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП “Чырвоная зорка”
(220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).